

NESTNIK

Letnik XXXI.

Celovec, petek, 23. april 1976

Štev. 17 (1758)

Komu v korist?

„Čigav vtisi?“ — pod tem naslovom je naš tediški ponatisnil v zadnji številki kratak intervju, ki ga je objavil list „Salzburger Nachrichten“ dne 7. aprila, kot da bi ga bil dal v tej obliki jaz.

Vsebinska tega „intervjuja“ je tako otipljivo manipulirana, da nihče od naših ljudi ni veroval v njegovo točnost. To so mi potrdili vsi širok naših dolin, s katerimi sem govoril, in zato tudi nisem smatral za potrebno, da bi do očitne manipulacije zavzel stališče tudi v slovenskem tisku, kakor sem to storil v nemškem.

Na vprašanje Našega tediška, ki se je — ne vem iz kakšnega vzroka — vključil v to manipulacijo, ne da bi prijel za telefon in me vprašal za dejansko vsebino razgovora, pa moram odgovoriti.

Čigav je torej in iz česa izvira vtis, da baje socialistična stranka stremi za boljšimi odnosi s Slovenci in obratno? To mnenje je namreč izrazil novinar „Salzburger Nachrichten“, ko se je na dan demonstracije pozanimal pri meni za trenutno politično situacijo naše narodne skupnosti. Moj odgovor na to vprašanje je bil jasein: da po svojem zadnjem razgovoru z deželnim glavarjem in po zadnjih izjavah deželnega glavarja tega vtisa nikakor ne morem deliti.

Na ta moj ugovor je novinar iznašal, da Wagnerjev izjav spriču trenutne zavožene situacije na manjšinskem področju ni mogoče ocenjevati preveč strogo, v ostalem pa se ta njegov vtis nanaša predvsem na prizadevanja kanclerja Kreiskega, ki da je ob svojem zadnjem obisku na Koroškem iskal stike z dr. Inzkom in drugimi Slovenci, še prej pa z dr. Tischlerjem, ki da ga je vabil na osebni razgovor na Dunaj; nadalje pa da je slišal tudi o prizadevanjih slovensko govorečih članov socialistične stranke, da bi prišlo do boljših stikov med SPÖ in Slovenci.

„Tako gledano — tak vtis morda obstaja,“ je bil moj odgovor, kar pa zadeva slovenske člane socialistične stranke, je povsem razumljivo in je treba pozdraviti, če se trudi, da pride do boljših odnosov med vodstvom socialistične stranke in slovensko narodno skupnostjo.

To so torej moji „vtisi“, kakor sem jih iznesel v pogovoru z novinarjem solnograškega časopisa, ki nikakor ni potekal v obliki vprašanj in odgovorov, marveč v obliki izčrpnega dolgovznega dialoga. Zato objavljen v obliki kratkega intervjuja ni mogel podati njegove dejanske vsebine, marveč je le-to prikazal v spačeni obliki.

To velja tudi za moje izjave glede sodelovanja levčarskih skupin v Solidarnostnem komiteju za pravice koroških Slovencev. Tudi tukaj mi novinar podkiva, da sem se izjavil proti njihovemu sodelovanju.

Dejstvo pa je naslednje: na domnevo novinarja, da bi močno sodelovanje komunistov in drugih levčarskih skupin v solidarnostnem komiteju utegnilo škodovati Slovincem, sem poudaril, da koroški Slovenci podpiramo sodelovanje sleherne skupine in slehernega posameznika iz vrst večinskega naroda v solidarnostnem komiteju, da pa je in mora biti solidarnostni komite prvenstveno zadeva večinskega naroda in ne pretežno manjšine. Brez dvoma pa bodo — in v tem soglašam z njim, sem izjavil, nemški nacionalisti in koroški tisk angažirano sodelovanje levčarskih skupin zlorabili za gonjo proti slovenski narodni skupnosti in solidarnostnemu komiteju, kar se je pokazalo že v tem, da so lažnivo poročali, da je priča

UGOTOVITEV MEDNARODNEGA SEMINARJA:

Položaj manjšin v Avstriji

„eden od najresnejših v Evropi“

Prejšnji teden je bil v Železnem na Gradiščanskem letošnji velično seminar mladinske komisije Federalistične unije evropskih narodnostnih skupin (FUEV), ki so se ga udeležili predstavniki desetih narodnostnih skupin iz šestih evropskih dežel — Avstrije, Danske, Francije, Italije, Velike Britanije in Zvezne republike Nemčije. Posebno pozornost so na večdnevnem srečanju razumljivo posvetili položaju in problemom hrvaške in slovenske narodne skupnosti v Avstriji in pri tem prišli do zelo resne ter za Avstrijo vse prej kot častne ocene: da je položaj narodnostnih skupin v Avstriji eden od najresnejših v Evropi, načrtovano štetje posebne vrste pa bi sedanje razmere samo še poslabšalo!

Udeleženci seminarja so ob koncu svojega posvetovanja sprejeli protestno resolucijo, v kateri so odločno obsodili načrtovano ugotavljanje manjšine ter odklonili vsako reševanje odprtih manjšinskih vprašanj na podlagi štetja in številčne moči slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. Poudarili so, da bi ugotavljanje manjšine — naj bo izvedeno pod katerikoli imenom in v katerikoli obliki — pomenilo izogibanje izpolnitvi narodnostnih pravic v smislu člena 7 državne pogodbe; pomenilo bi le popis tistih Slovencev in Hrvatov, ki se upirajo nacionalističnemu pritisku in bi torej predstavljalo naknadno legalizacijo tega pritiska. Toda „nobena narodnostna skupnost ne more sprejeti rešitve, ki ne varuje njenega obstoja in ne upošteva njene avtohtone naselitve, marveč stremi za tem, da v nasprotju z določili mednarodnih pogodb potem ugotavljanja manjšine okrne njene pravice ter zoži njeno življenjsko in naseljeno območje na odmaknjene rezervate“. Zato je mladinska komisija FUEV pozvala avstrijsko vlado in parlament, naj se odpove ugotavljanju manjšine oz. štetju posebne vrste ter v sodelovanju s prizadetimi narodnostnimi skupinami sklene zakon o pospeševanju narodnostnih skupin.

Na predstavnike manjšin iz drugih držav je napravilo porazen vtis zlasti dejstvo, da hoče Avstrija izpolnitev svojih pogodbenih obveznosti do manjšin povezovati s predhodnim ugotavljanjem odnosno štetjem. Tako je generalni sekretar FUEV Meinhardt (pripadnik danske manjšine v Nemčiji) glede štetja

kovati za demonstracijo tudi sodelovanje levih ekstremistov iz inozemstva.

To so dejstva! Vse drugo je manipulacija! V to štetje tudi vprašanje „Čigav vtisi?“ v Našem tedišku. Vprašam pa, le komu v korist? Brez dvoma ne nam, pač pa tistim, ki želijo razdor in spor med nami in ki jim je vedno znova izpričana enotnost koroških Slovencev trn v peti. Naš odgovor more biti samo: še bolj strnjeno proti poskusom razdvajanja v naših vrstah!

dr. Franci Zwitter

posebne vrste dejal: „Če Avstrija izpelje ugotavljanje manjšine, lahko pride do takšnega položaja, kot je na Severnem Irskem — morda ne povsem do takšnih razmer, pač pa do podobnih okoliščin.“ Predsednik mladinske komisije FUEV Schultz (prav tako Danec iz ZRN) pa je dejal, da se mu zdi nenavadno, da pripravlja Avstrija zakon za pospeševanje manjšin mimo neizpolnjene jasne in izčrpne državne pogodbe. „Prav možno bi bilo, da bi se pravice zožile, da bi predvideni zakon zamenjal kak drug zakon, tega spet kak nov zakon, potem pa bi nekega dne rekli: tukaj ni več narodnostnih skupin,“ je presenetljivo dobro dojel usmerjenost avstrijske manjšinske politike nekdanj in danes ter poudaril, da je zato sleherni ugotavljanje ali preštevanje absolutno nesprejemljivo.

Udarci verodostojnosti avstrijske manjšinske politike

V mednarodni javnosti je verodostojnost avstrijske manjšinske politike utrpela že veliko škodo. Dejstvo, da Avstrija dvajset let zavrača izpolnitev svojih obveznosti iz državne pogodbe in da hoče zdaj na zahtevo nemških nacionalistov manjšine šele šteti in ugotavljati, je razblinilo samohvalno podobo Avstrije kot „pravne države, ki dosledno izpolnjuje mednarodne pogodbe“. Bistven del krivde na tem pa nosijo odgovorni dejavniki vse do najvišjih mest v deželi in državi, ki s svojim sprenevanjem in zavijanjem dejstev vedno znova prizadevajo udarce verodostojnosti avstrijske manjšinske politike.

Vzemimo na primer koroškega deželnega glavarja Leopolda Wagnerja, ki se v zadnjem času v množičih se izjavah k manjšinskemu vprašanju vedno bolj podaja na „linijo“ najhujših nasprotnikov koroških Slovencev. Tudi prejšnji teden v intervjuju za radio je ponovno izstrelil svoje puščice proti vodstvu slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Čeprav dobro ve, da je to očitna laž, je izrazil „prepričanje“, da se večina pripadnikov manjšine ne bo uprla predvidenemu preštevanju; povsem nesramno je trdil, da predstavniki manjšine ne izražajo tistega, kar manjšina dejansko misli in hoče.

Včasih so se tako nizkotnih metod ščuvanja proti koroškim Slovincem in njihovemu vodstvu posluževali le določeni krogi; danes se jih poslužuje sam deželni glavar in šef tiste stranke, o kateri v isti sapi zagotavlja, da je bila vedno „manjšini naklonjena“. Ta „naklonjenost“ je res čudna, če za Wagnerja demonstracija več tisoč Slovencev in njihovih zaveznikov iz vrst večinskega naroda (tudi iz njegove lastne stranke!) očitno sploh nič ni, kakor gre topo tudi preko vseh drugih protestov, pomislekov in argumentov proti preštevanju ter v na-

Štetje ni potrebno ker je znano, kje manjšina živi

Med manjšinskim seminarjem v Železnem (o katerem posebej poročamo) je predstavniki mladinske komisije FUEV sprejel tudi gradiščanski škof dr. Stephan Laszlo, ki se je ponovno izrekel proti načrtovanemu ljudskemu štetju posebne vrste. Podobno kot prej že v radiu, je opozoril predvsem na diskriminacijski značaj tozadevnega zakonskega osnutka. Pri tem je dejal, da govori v tem vprašanju tudi za celovškega škofa dr. Köstnerja, češ: „Po najinem dušnopastirskem delovanju v manjšinskih območjih oba najbolj veva, kaj manjšine želijo, oba pa tudi veva, kje te manjšine živijo; zato ugotavljanje manjšin oz. ljudsko štetje posebne vrste ni potrebno.“

Proti ugotavljanju so se izrekli tudi borci Jeseniško-bohinjskega odreda, ki so v protestnem pismu izrazili ogorčenje, da koroški Slovenci trideset let po osvoboditvi in dvajset let po podpisu državne pogodbe še vedno ne uživajo pravic, ki jim pripadajo po mednarodnih predpisih. Zagotovili so vso podporo prizadevanjem koroških Slovencev in vseh demokratičnih sil v Avstriji za pravično rešitev narodnostnega vprašanja ter posebej poudarili, da je vsakršno preštevanje v popolnem nasprotju z državno pogodbo in obveznostmi Avstrije. „Zahtevamo, da se vprašanje pravic koroških Slovencev čimprej reši,“ je rečeno v protestnem pismu, „predstavnike pristojnih organov za zunanje zadeve Jugoslavije pa pozivamo, da ukrepejo vse potrebno za rešitev tega vprašanja.“

Prav tako pa je nameravano štetje posebne vrste odločno odklonila tudi „Solidarnostna skupina angažiranih kristjanov“ v Salzburgu. V posebni resoluciji omenjena skupina opozarja na nevarnost, „ki grozi avstrijski demokraciji in položaju pravne države zaradi dejavnosti nemškonacionalnih in neofašističnih krogov na Koroškem“. Skupina zahteva, da morajo vsi ukrepi v zvezi z narodnimi manjšinami — katere pomenijo bistveno obogatitev države — izhajati iz načela pospeševanja manjšin.

Do podobnih zaključkov so prišli tudi predstavniki drugih manjšin, tako da je mednarodni posvet — vsaj v kolikor gre za razmere pri nas v Avstriji — izzvenel v že uvedoma omenjeni oceni: da je položaj narodnostnih skupin v Avstriji eden od najresnejših v Evropi in da bi načrtovano štetje posebne vrste sedanje razmere samo še poslabšalo. Vsekakor ocena, ki postavlja Avstrijo in njeno manjšinsko politiko v mednarodni javnosti v zelo dvomljivo luč.

sprotju z resnico in stvarnostjo trdi, da se je položaj po letu 1972 pomiril in da je na vseh straneh prišlo do „določenega streznjenja“.

Za takšno metodo potvarjanja dejstev mora seveda biti določen namen in tega je Wagner tudi izdal: čeprav je skušal napraviti vtis, kakor da večina Slovencev ne bi nasprotovala preštevanju, se je vendar v istem trenutku trudil odbiti diktatu štetja glavno ost, češ da predvideno štetje posebne vrste ne pomeni ugotavljanje manjšine, ampak samo „ugotavljanje jezika“.

Torej podobno slepomišljenje, kot se ga ravno v tem vprašanju zelo rad in pogosto poslužuje tudi kancler Kreisky. Tako tudi v najnovejši izjavi za dunajski dnevnik „Neue Kronen Zeitung“, kjer je znova pogreval svojo že znano zmešnjavo pojmov o preštevanju in pospeševanju manjšin. Tudi ta Kreiskyjeva „manjšinska enolončnica“ je zavestna metoda s povsem določenim namenom: pojme je treba mešati tako dolgo, da bi eden ali drugi morda le nasedel in verjel, da je nameravano štetje le nedolžna „statistična orientacija“, ne pa „statistični genocid“ z vsemi usodnimi posledicami za obstoj in razvoj manjšin.

Pošteni nameni za takšnimi metodami vsekakor ne tičijo. Kajti če bi bila zagotovila — tako na državni kot na deželni ravni — da pravice manjšine ne smejo biti odvisne od njene številčne moči, mišljena iskreno, potem štetje pač ne bi bilo potrebno; tako pa jemlje svojim izjavam verodostojnost, kdor zagovarja ugotavljanje manjšine, pa naj bo izvedeno v kateri koli obliki in pod katerim koli imenom. S tem pa zadaja hude udarce verodostojnosti avstrijske manjšinske politike sploh.

Avstrijska „premaganana preteklost“ je še zelo živa in vplivna v sedanjosti

Z velikimi črkami in dolgimi črkami je avstrijski tisk prejšnji teden sporočil domači in mednarodni javnosti odločilno vest: Avstrijci smo strpno ljudstvo, v Avstriji ni več nacistične miselnosti. Koroški tisk pa je še posebej ugotovil, da je strpnost posebno velika prav na Koroškem (torej mora biti laž vsaka beseda o narodni nestrpnosti, o sovraštvu do Slovencev, o narodnostni mržnji in o podobnih pojavih).

Podlaga za tako zadovoljstvo in samohvalo so ugotovitve, do katerih se je menda dokopalo društvo socialnoznanstvene študije na Dunaju, ki je izvedlo posebno anketo, katera naj bi pokazala, kako je v Avstriji s tako imenovano „premaganana preteklostjo“. Naj bo navedenih nekaj teh „izsledkov“.

Da je v Avstriji še precej zakoreninjena miselnost o „gospodskem narodu“, kaže podatek, da je bilo le 42 % vprašanih mnenja, da so vsi evropski narodi enakovredni, medtem ko je bilo 39 % prepričanih, da so eni narodi več vredni in drugi manj vredni. Kar 21 % vprašanih se je izreklo za novega „firerja“; 45 % avstrijskih „demokratov“ je zagovarjalo nasilne ukrepe proti političnim nasprotnikom (20 % za zapiranje in 16 % za izgon politič-

nih nasprotnikov); za primer, da bi se bilo spet treba odločati o priključitvi k Nemčiji, 12 % vprašanih veruje v zmago velenemške stvari; na vprašanje, ali bi bila zmaga Hitlerja v drugi svetovni vojni za Evropo dobra ali slaba, je 14 % odgovorilo, da bi bilo to dobro in 52 % meni, da bi bil tak izid vojne negativen (razmeroma velik odstotek 34 % pa sploh nima določenega mnenja); odnos do antisemitizma pa gradi anketa — za razliko od ostalih ugotovitev, ki so bile narejene letos — na izsledke izpred sedmih let in pravi, da je 61 % proti takšnemu naziranju.

Izvedba in zaključki takih povpraševanj so seveda vedno zelo relativni in nikdar ne pokažejo res zanesljive slike. Po potrebi pa jih je možno tudi „primerno“ in v določene namene „prirojevati“ — tako pri izbiri tako imenovanega „reprezentativnega povprečja“ kakor še posebej pri oblikovanju in zastavljanju vprašanj. V trenutku, ko je mednarodna javnost na podlagi zelo značilnih pojavov v Avstriji upravičeno mnenja, da v Avstriji nacistična preteklost še zdaleka ni „premaganana“, je seveda na dlani, da bo tozadevna anketa v Avstriji pač „prirejena“ in „izvedena“ tako, da bo „dokazovala“, da

v Avstriji ni več nacistične miselnosti, ni več antisemitizma, ni več narodnostne nestrpnosti in podobnih izrazov nedemokratskega nastojenja.

Predmetna anketa je to nalogo kar dobro opravila; še več so pripevali tisti, ki so njene izsledke interpretirali in komentirali. In tako je bil Avstriji spet vrnjen „image“ vzorno demokratične, pravne in napredne države. Vse skupaj ima le eno napako: da takšni samohvali in samovšečnosti nihče ne verjame. Kajti z ali brez izsledkov ankete ostane cela vrsta dejstev, ki so mnogo bolj prepričljiva kot pa še tako lepo prirojeni odstotki. Po dejstvih in ne po anketah pa si tudi javnost — domača in mednarodna — ustvarja sliko in dela zaključke o tem, kakšna je določena država, v konkretnem primeru: kako je s „premaganana preteklostjo“ v Avstriji.

Tukaj pa je govorica dejstev res tako prepričljiva, da je ne more omajati nobeno dvomljivo povpraševanje: ker v Avstriji in posebej na Koroškem denacifikacija nikdar ni bila dosledno izvedena, so nekdanji obremenjeni nacisti še vedno ali že spet na visokih in najvišjih položajih v političnem, kulturnem, gospodarskem in družbenem življenju, v šolstvu, v vojski — skratka povsod, kjer lahko vplivajo in sooblikujejo razvoj v državi; stopnice za bивše člane NSDAP segajo gor do ministrskih stolčkov in nekdanji pripadnik najbolj proslule zločinske organizacije nacističnega režima lahko zavzema vodilen položaj v stranki in parlamentu; za nacistične vojne zločince avstrijska sodišča ne najdejo „dokazov“, da bi jih klicali na odgovornost. Nasprotno pa v Avstriji lahko nemoteno delujejo NDP in podobne grupacije; celo samega kanclerja lahko zmerjajo z „židovsko svinjo“ in mu grozijo in kljub temu ni antisemitizma; vrstijo se dinamični atentati na spomenike proletaščkim borcem in skrunitve grobišč zavzeznih vojakov, pa kljub temu ni neonacistične miselnosti; pod zaščito varnostnih organov se priredijo pogromi proti uradnim dvojezič-

nim napisom ter se izvajajo napadi na Slovence in njihove ustanove, pa vendar ni nacionalistične nestrpnosti...

To je le nekaj primerov, ki pa dosti bolj prepričljivo odražajo razmere in miselnost današnje Avstrije in posebej Koroške, kot pa to zmorejo vse ankete in druga ugotavljanja skupaj. Gotovo: neposredni storilci in krivci omenjenih dejanj res niso „reprezentativni“ za avstrijsko prebivalstvo. Vendar pa je zgrešeno proglasiti jih za „peščico ekstremistov“ in zapirati oči pred takšnimi dejstvi, kajti takšne „cvelke“ morejo poganjati samo na željniki, ki je dobro pognojen s primernim gnojilom.

Zato pa ugledu Avstrije prav nič ne koristijo samohvalne trditve o „premaganani preteklosti“, dokler je ta preteklost še tako živa in vplivna v sedanjosti.

Dobri sosedje poštenim sosedom

Protest zaradi neizpolnjevanja avstrijske državne pogodbe

Društvo slovenskih vojaških prostovoljcev iz vojn 1912—1918 je na svojem zadnjem sestanku izrazilo avstrijski vladi protest zaradi neizpolnjevanja državne pogodbe in zlasti njenega 7. člena, ki določa pravice slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji.

„Kot bivši prizadeti bojevniki,“ je rečeno v protestnem pismu, „opominjamo na trpljenje ljudi v obeh svetovnih vojnah, ki bi jih človeštvo ne smelo nikdar več doživeti. Človeštvo je mnogokrat nujno izrazilo potrebo za mirnim sožitjem narodov in držav. Zato je treba odstranjevati vse tisto, kar lahko povzroči ponovno klanje in novo evropsko ali svetovno vojno. Nacionalistična nestrpnost, sovraštvo do sosedov, do ljudi zato, ker so drugega rodu, drugega jezika, želja za zatiranjem in izkoriščanjem manjšinskega prebivalstva so hudi povzročitelji agresivnih dejavnosti, ki vodijo v vojno.“

V minulih vojnah smo spoznali krivce, ki so razvneli ljudsko sovraštvo v slepi veri v zmago nad vsem svetom. Resnica in pravilno sožitje med sosednimi narodi je v spoštovanju in enakem upoštevanju tudi drugih narodnosti, ne samo svoje, je rečeno v protestnem pismu, ki potem poudarja: „Če boste izpolnili vaše obveznosti v popolni obliki brez vsakih stranskih izgovorov, bomo vedeli, da lahko z vami sklepamo prijateljsko sosedstvo, kar je prav gotovo več vredno kot sovražna ali hlinjena igra.“

Nadalje pismo opozarja na malverzacije z ljudskimi štetji v Avstriji in posebej omenja, da je univerzitetni profesor dr. Vladimir Klemenčič z znatveno analizo dokazal diskriminacijo metodologije štetij 1951, 1961 in 1971. Nato pismo ugotavlja, da nacionalistična miselnost, ki jo na Koroškem vzdržujejo, želi s posebnim štetjem doseči ponovni statistični genocid, tlačenje in zatiranje slovenskega rodu. Ob koncu pa je v pismu rečeno: „Pozivamo, da odstopite od štetja in uvedete pošteno dvojezično upravo na celotnem teritoriju mešanega ozemlja Južne Koroške. Želimo biti dobri sosedje dobrim poštenim sosedom, če ti izpolnjujejo pogodbe, ki izhajajo iz rezultatov vojn.“

Narodna enakopravnost na področju vzgoje in izobraževanja

Večnarodnostna Vojvodina bo letos jeseni gostitelj mednarodnega simpozija o uresničevanju narodne enakopravnosti pri vzgoji in izobraževanju. Zanimivo srečanje bo v Novem Sadu v času od 14. do 16. septembra.

Posvetovanje strokovnjakov iz mnogih držav pripravlja pedagoški inštitut Vojvodine skupaj z jugoslovansko komisijo UNESCO. Udeleženci bodo razpravljali o uveljavljanju pravic in enakosti pri izobraževanju in vzgoji, pri čemer se bodo seznanili z bogatimi izkušnjami Jugoslavije, kjer vzgojno izobraževalno delo poteka v več med seboj enakopravnih jezikih; konfrontirani pa bodo tudi s tozadevno prakso drugih držav. Posebno zanimiv bo za udeležence simpozija primer Vojvodine same, kjer so vzgojno izobraževalno delo organizirali v petih enakopravnih jezikih in pisavah tamkajšnjih narodov in narodnosti.

V znamenju narodne in jezikovne enakopravnosti bo potekalo tudi delo simpozija, kjer bodo uradni jeziki srbohrvaščina, madžarščina, slovenščina, romunščina in rusinščina kot jeziki tamkajšnjih narodov in narodnosti, poleg tega pa še „svetovni“ jeziki angleščina, ruščina in francoščina.

Dokument pristno-koroško-domovinsko-zveste tolerance

Nastop slovenskega občinskega odbornika Feliksa Wieserja ob nedavnem obisku kanclerja Kreiskega v Borovljah je — kakor tudi njegov poznejši slovenski govor v občinskem odboru — določene kroge na Koroškem silno razburil. Spet enkrat je v najrazličnejših oblikah prišla do izraza pristno-koroško-domovinsko-zvesta tolerance; deloma že kar neposredno na licu mesta, zlasti pa kot „odmev“ v tukajšnjem tisku, ki je tudi ob tej priložnosti, razen malih izjem, demonstriral naravnost vzorno enotnost kot glasilo tiste „ljudske volje“, ki bi jo brez pretiravanja lahko imenovali protislovenska nastojenost.

Poleg stališč, izpovedanih v poročilih in komentarjih posameznih listov, se to načrtno bujskanje proti Slovincem po že znani in preizkušeni praksi izraža predvsem v tako imenovanih „pismih bralcev“, čes: saj imamo vendar demokratičen družbeni red, kjer lahko vsakdo javno pove svoje mnenje (celo tako daleč, da lahko nekažnovano ščuva tudi na narodnostno mržnjo!). Da pa tukaj ne gre za spontane izraze, kaže duhovna sorodnost zastopanih mnenj in kaže zlasti dejstvo, da se oglašajo vedno spet isti ljudje (za katere v mnogih primerih velja psihološka ocena asistenta celovške univerze Holzingerja, ki je pred nedavnim na predavanju v galeriji Hildebrand pojem vindišarstva karakteriziral kot sovraštvo, ki

ga narodni odpadniki sicer gojijo do samega sebe, vendar ga naperijo proti tistim, ki so ostali zvesti svojemu poreklu).

O pismih, ki jih je večkrat zaslediti med takimi „pismi bralcev“ in podobnimi „duhovnimi proizvodi“ določene vrste ljudi na Koroškem, se navadno ne izplača podrobneje razpravljati ali sploh nanje odgovarjati — avtorji si sami izstavljajo najboljše spričevalo svojega duhovnega obzorja. V zvezi z uvodoma omenjenim „primerom Wieser“ pa bi o

enem takem „pismu“ le povedali nekaj besed: neki Hugo Ibounig iz Celovca je občinskega odbornika Wieserja pozval, naj odkrito pove, ali je bil zaradi svojega priznavanja k slovenski narodnosti izpostavljen napadom, sramotanju in grožnjam. Ibounig je v to podvomil, zato njemu in drugim — da bodo v bodoče boljše informirani — objavljamo kot odgovor enega izmed dopisov, ki jih je v zadnjem času prejel Wieser. Tako le se glasi:

Wen Sie glauben als Gemeinderat

Slowenisch sprechen zu müssen, dan haun sie ab nach Jugoslawien, sie Trotel, wen ihr mit die 25 % nicht einverstanden seid, dan komet wir Heimattreue Kärntner, und werden euch jagen wie die Hasen, wo sind die Gräber von die ermordeten Kärntner, und die der Volks-Deutschen und der vielen wehrlosen Soldaten, ales nach dem Waffenstillstand, Ihr verfluchten Mörder, euch geht es in Kärnten zu gut. geschrieben von vielen Heimattreuen Kärntnern von 16—65 Jahren

Wen Sie glauben als Gemeinderat Slowenisch sprechen müssen, dan haun sie ab nach Jugoslawien, sie Trotel, wen ihr mit die 25 % nicht einverstanden seid, dan komet wir Heimattreue Kärntner, und werden euch jagen wie die Hasen, wo sind die Gräber von die ermordeten Kärntner, und die der Volks-Deutschen und der vielen wehrlosen Soldaten, ales nach dem Waffenstillstand, Ihr verfluchten Mörder, euch geht es in Kärnten zu gut.

An den Gemeinderat
Felix Wieser
9170 Ferlach
9163 Wind. Bleiberg SS
Rosental

Wen Sie glauben als Gemeinderat Slowenisch sprechen müssen, dan haun sie ab nach Jugoslawien, sie Trotel, wen ihr mit die 25 % nicht einverstanden seid, dan komet wir Heimattreue Kärntner, und werden euch jagen wie die Hasen, wo sind die Gräber von die ermordeten Kärntner, und die der Volks-Deutschen und der vielen wehrlosen Soldaten, ales nach dem Waffenstillstand, Ihr verfluchten Mörder, euch geht es in Kärnten zu gut.

Kdor v tem tako strašno zastrupljenem ozračju boče izvesti ugotavljanje manjšine, s tem sam izdaja svoj namen in cilj: s statističnim genocidom ustvariti v deželi tisti „mir“, ki ga je glasilo Heimattreue propagiralo že leta 1970.

Kulturna revija „Most“

predstavlja tudi književnost koroških Slovencev

Koroška kulturna revija „Most“ (Die Brücke), ki jo izdaja kulturni referat koroške deželne vlade, urejuje pa dr. Miriam Raggam-Lindquist, je po daljšem presledku spet prišla na knjižni trg, tokrat z dvojno številko, ki se prav tako kot most pne iz 1. letnika v 2. letnik ter je namenjena jeseni 1975 in pomladi 1976. Vsebinsko je težišče sedanje številke na književnosti, poleg tega pa vsebuje novi „Most“ tudi še vrsto drugih zanimivih prispevkov.

Literarni del številke je izredno obsežen in pester ter predstavlja koroško književnost z njenih najrazličnejših strani. Poleg uvodnega razmišljanja dr. Madernerja o kulturi na splošno in o književnosti posebej sta s posebnimi prispevki predstavljena dramatik Peter Turriani (z njim se je pogovarjal dr. Nennig) in pesnik-grafik dr. Konrad Koller (ki se ogleduje v „ogledalu“ lastnih risb); zastopniki glavnih političnih smeri pa zavzemajo stališče k aktualnim vprašanjem literature in literatov na Koroškem.

V osrednjem delu revije je predstavljen reprezentativen izbor sodobne koroške književnosti, kjer je s svojimi deli zastopanih kar 31 avtorjev, med njimi Horst Ogris, Humbert Fink, Michael Gutfenbrunner, Hans Piccottini, Hermann Lienhard, Walther Nowotny, Helmut Scharf, Gerhard Glawitschnig, Johannes Lindner, Hans Leb, Peter Handke G. F. Jonke, Lorenz Mack, Heinz Zechmann in mnogi drugi. Nas pa v tem okviru seveda najbolj zanima prispevek ravnatelj slovenske gimnazije dr. Pavleta Zablatnika, ki je na 25 straneh v obeh deželnih jezikih, pa tudi v sliki, predstavil literaturo koroških Slovencev po letu 1945.

Povsem razumljivo je, da ta „skromni pregled“ (kakor pravi avtor sam) ne more biti izčrpana podoba povojnega literarnega ustvarjanja koroških Slovencev, vendar pa dovolj informativno kaže, da tudi slovenski živeli na Koroškem kljub neugodnim razmeram in preštevlnim težavam tvorno prispeva

v skupno zakladnico slovenske kulture. Hkrati pa je ta tvornost tudi prepričljiv dokaz življenjske volje našega ljudstva in je morda ravno iz tega vidika potrebno in važno, da se tudi narodu sosedu omogoči vsaj bežno listanje po knjigi koroških Slovencev. Zato dr. Zablatnik pomen in vlogo slovenske književnosti na Koroškem povsem pravilno ocenjuje, ko pravi: Literatura koroških Slovencev je del vseslovenske književnosti, hkrati pa tudi del literarne dejavnosti v Avstriji;

kot taka bi morala postati model pravega srečanja med nemško in slovensko literaturo.

Kakor že rečeno, tak prikaz ne more biti popoln in je zato v predmetnem prispevku tudi marsikatera „vrzel“. Ne da bi hoteli s tem doseči popolnost, navajamo le nekaj primerov: med listi in revijami pogrešamo šolski list „Mladi rod“, ki prav letos obhaja 25-letnico izhajanja ter se je v minulem četrstoletju zvrstilo okoli njega že mnogo sodelavcev (npr. Rudi Vouk, Milka Mohar in številni drugi); „Gamsi na plazu“ Karla Prušnika so doživeli že dve nakladi, Mirko Kumer je objavil knjigo „Po sili vojak“, Franc Resman pa „Rod pod Jeko“, medtem ko je Blaž Singer napisal igro „Naša pot“; tudi krog sodelavcev pri nekdanji reviji „Svoboda“ je bil dokaj širok (zlasti je treba omeniti pesniške prispevke T. Schlapperja); vsaj toliko „domovinske pravice“ na Koroškem kot Karel Mauser ima Rok Arih s podgraško kroniko „Zibelka“ (izdala leta 1953 Slovenska prosvetna zveza pri založbi Drava) in zbirko črtic „Zato“ ter s prevodom Perkonigove „Ugrabljene strdi“; k orisu literature koroških Slovencev pa nujno spada (ne glede na državne meje) tudi največji predstavnik koroške slovenske književnosti — Prežihov Voranc.

Ne glede na te dobronamerne dopolnitve pa je omenjeni pregled povojne literature koroških Slovencev izredno razveseljiv pojav, še toliko bolj, ker so v koroški praksi zelo redki takšni prispevki k medsebojnemu spoznavanju in s tem razumevanju med obema narodoma v deželi. Zato gre avtorju in uredništvu revije „Die Brücke“ priznanje za gradnjo tega mostu.

V ostalem so objavljeni še prispevki o arhitekturi, o Robertu Musilu, o Christini Lavant in o Gustavu Mahlerju; vse je bogato ilustrirano, tako da je najnovejša številka revije „Die Brücke“ ali „Most“ s svojimi 200 razkošno opremljenimi stranmi res pestra, zanimiva in privlačna.

Ivan Cankar v luči razstav

Med prireditvami in proslavami, ki so že bile oziroma se še bodo zvrstile v čast 100-letnice rojstva Ivana Cankarja, zavzemajo pomembno mesto razrazličnejše razstave, prav tako posvečene življenju in delu največjega slovenskega pisatelja in dramatika.

V ljubljanskem Mestnem muzeju so odprli prejšnji teden razstavo z naslovom „Ivan Cankar in likovna umetnost“. Razstava obsega vrsto podob oziroma portretov Ivana Cankarja, ki so jih ustvarili slovenski in drugi likovniki, deloma pa tudi Cankar sam, poleg tega pa še ilustracije Cankarjevih knjig.

V Novem Sadu pa je bila kot uvod v 21. jugoslovanske gledališke igre „Sterijino pozorje“ odprta razstava „Cankarjevo gledališče“. Razstava, ki jo je v galeriji Matice Srpske priredil slovenski gledališki muzej, s pomočjo fotografskih in drugih dokumentov prikazuje Cankarjevo pot po slovenskih, jugoslovanskih in tujih gledališčih.

Ljubljanska Opera

SPET GOSTUJE V CELOVCU

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze bo operni ansambel Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani v nedeljo 25. aprila 1976 gostoval v Celovcu in ob 15. uri v Mestnem gledališču uprizoril

OPERO
ANTONA
FOERSTERJA

Gorenjski
slavček

Prisrčno vabimo na prireditev, ki nam bo spet predstavila znano domače operno delo z mnogimi priljubljenimi melodijami v izvedbi priznanih solistov ljubljanske Opere.

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih ter v knjigarni „Naša knjiga“ in pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu.

Slovenska prosvetna zveza

Potrebna je angažiranost

V nedeljo 11. aprila se je zbralo v katoliškem domu prosvete Sodalitas v Tinjah okoli 30 poslušalcev; povabila sta jih rektor doma Jože Kopeinig ter Franc Kaltnig za klub „Mladje“ na tretji literarni pogovor na temo „Angažiranost literature“. Kljub napovedani dvojezičnosti prireditve se — z izjemo dveh — nemški sosedi vabilu niso odzvali.

Izkazalo se je, da na Koroškem še niso dani ugodni pogoji za neobremenjeno načevanje globljih literarnih vprašanj. Skromno odmevnost je imel referat Leva De-

tele „o problemu objektivne angažiranosti v domači in svetovni literaturi“; toliko več različnih mnenj, ugotovitev in odmevov pa je izzval prispevek Florijana Lipuša o tem, „ali naj bo slovenska koroška literatura družbeno angažirana“.

V razpravi, ki jo je vodil Horst Ogris, je prišlo do izraza mnenje, da more biti koristen in perspektiven le tisti del literature, ki živo posega v življenje. S tem je bila potrjena tudi nujnost društvene angažiranosti sodobne koroške literarne ustvarjalnosti.

m

O B S T O L E T N I C I R O J S T V A I V A N A C A N K A R J A

I.

Dolgo je že, kar se ukvarjam s peresom; marsikatero bridko očitane sem preslišal v teh težkih letih, marsikatero hudo grajo in pa tudi, kar je bilo še posebno grenko, marsikatero umno hvalo. Ampak v vsakem očitaju, v vsaki graji in v vsaki hvali se je ponavljala pesem, ki sem se tako navadil nanjo, da mora biti zapisana tudi na mojem grobu: „To ni za ljudstvo!“

Za par ljudi pišeš, za par ljudi še mučiš, za par ljudi si stradal od začetka do konca; kajti ljudstvo te ne razume, ono je tuje tebi in tvojemu delu, ti si tuj njemu in njegovemu življenju!

Tako se je zgodilo meni, drugim pa se ne godi nič boljše.

V ljubljanskem gledališču igrajo lepo moderno ali pa tudi klasično dramo. Drugo jutro že prepevajo po Ljubljani tisto ljubeznivo pesem:

„To ni za ljudstvo!“

Naše ljudstvo ne mara takih reči, naše ljudstvo ni zrelo za take reči, ne ponujajte našemu ljudstvu torte, ko je komaj žganec vajeno! In res — moderna ali klasična drama izgine sramotno z odra, na odru pa se prikaže domača umetnost, ki ima na čelu zapisano geslo „Ejduš in ga že maja!“ —

Tako se godi gledališču, drugim pa se ne godi nič boljše.

V Ljubljani razstavijo slovenski umetniki svoje slike in kipe. Da je njim umetnost velika in čista, tega jim živa duša ne odreka. Ampak vsi ljubljanski zvonovi zapojejo takoj tisto prisrčno pesem:

„To ni za ljudstvo!“

Naši umetniki ne delajo za ljudstvo, ne po-

znajo ga in zato jih tudi ono ne pozna. Naj torej stradajo in životarijo nadalje, kakor so stradali in životarili doslej! Naše ljudstvo ne rabi umetnosti, doslej je živelo brez nje, pa naj živi brez nje do konca! In resnično: naši umetniki so pobrali šila in kopita in so pobegnili v tujino, vsi do zadnjega, s svojo umetnostjo vred. Zakaj spoznali so v svoji modrosti, da je vendarle nekoliko prijetnejše, če stradajo v tujini, nego da bi stradali doma, kjer imajo

slovenskega življenja in nehanja tekom burnih desetletij? —

Vsi vi težaki na polju slovenske kulture: obujte škornje, nategnite jermena, povežite cule, zakaj —

„To ni za ljudstvo!“

○

V spoznanju, da naše ljudstvo ni kulturno, sta si edina obadva stara slovenska tabora. Ta-

Slovensko ljudstvo in slovenska kultura

Predavnje Ivana Cankarja leta 1907 v Trstu

[Marsikaj od tega, kar je takrat povedal Cankar, je v polni meri aktualno tudi še danes.]

na prežgani juhi še očitane in zasmeh v zahvalo.

Tako se godi umetnosti, znanosti pa se ne godi nič boljše.

Nekaj mladih ljudi, nekaj idealistov, je začutilo potrebo, da pripovedujejo ljudem ne samo o antikristu in o farju, temveč da mu pokažejo, slepecu doslej, pot do spoznanja in resnice. Ampak tudi njim je zabrnala v ušesih naša narodna himna:

„To ni za ljudstvo!“

Stari gospodarji in poznavalci ljudstva se jim pomilovalno posmehujejo: Kaj treba našemu ljudstvu spoznanja in resnice! Če bi spoznavalo, bi spoznalo najprej svoje uboštvo in bi postalo rabiato; če bi ugledalo pot do resnice, bi našlo takoj pot izpod prižnice — in kje bi ostala potem far in antikrist, te dve naši najsvetejši narodni svetinji, ta dva stebra

ko dobe časih celo najhujši sovražniki mirno zatišje, da se poljubijo v slogi in bratstvu. Nekeč je na Dunaju vodnik naroda oznanil vsemu svetu: Naše ljudstvo je zaostalo v kulturi za sto let, naše ljudstvo je neumno in zabito! In takoj je zvonilo in potrkavalo tisočero zvonov na zelenih holmih prostrane slovenske domovine: Obrekovalci ljudstva! Naše ljudstvo ni zabito in neumno, temveč naše ljudstvo hodi v cerkev, pod prižnico in v spovednico, naše ljudstvo ne mara vaše tujinske kulture, našemu ljudstvu zadostuje božja beseda in svetinja očetov!...

Tako sta si edina obadva tabora in obadva tabora ne vesta, koliko grenke resnice je skrite v tem nekulturnem boju, v teh kulturnih besedah o nekulturi!

○

Ko sem prvokrat slišal tisto brutalno očita-

nje: Ne delaš za ljudstvo, vi vsi ne delate za ljudstvo! — sem bil globoko potr. Naravno je, da človeku ne more biti prijetno pri srcu, če mu poklican besednik narodov zaluci v obraz: Nepotreben si, nepotreben s svojim delom vred! Pojdite in obesite se vsi po vrsti v Latermanovem drevoredu; ljudstvo bo vedelo o vašem pravičnem koncu prav toliko, kolikor je vedelo o vašem delu in življenju!... Moj občutek je bil podoben bridkosti človeka, ki je romal ponoči zaspan in truden tri dolge ure; in ko se mu zdi, da že vidi svetlo okno svojega doma, spozna nenadoma in ves prestrašen, da stoji na tistem križpotju, odkoder je bil nastopil svoje klaverno romanje...

Dvomil nisem niti za trenutek, da govore ljudje resnico, da pojo cerkveni zvonovi neskaljeno pesem: da je to takomenovano kulturno delovanje izgubljeno in brezplodno, kakor voda v pesku. In da je tisti modrijan pravično besedoval o vislicah v Latermanovem drevoredu...

V tej bridkosti in potrtosti me je prijel usmiljen človek pod pozduho in me je vodil v krčmo. Nastežaj je odprl duri, iztegnil je roko in je govoril tele pametne besede:

Ne žaluj, prijatelj! Saj je resnica in pismo, da vi vsi ne delate za ljudstvo; da je vse vaše nehanje in trpljenje nepotrebno, če mislite, da darujete ljudstvu; da vas ljudstvo ne razume, kakor ga vi ne razumete! — Ampak, prijatelj: sursum corda! Ne delujete za ljudstvo, zato pa delujete za narod; narodu darujete in narod vam bo hvaležen!...

Nisem razumel te globoke modrosti, toda prijatelj, ki je bil usmiljen, mi je razložil stvar na jako prijeten način: (Se nadaljuje)

V mesecu aprilu se koroški Slovenci spominjamo največjih grozot v zadnji vojni

Od leta 1941 do leta 1945 se zlasti v mesecu aprilu spominjamo največjih grozot, ki smo jih doživeli v zadnji vojni. Med temi nam je v neizbrisnem spominu 15. april 1942 — izselitev koroških Slovencev. Takrat je nemški šovinizem, z izgonom koroških Slovencev iz domovine začel dejansko izvajati smrtno obsodbo nad koroškimi Slovenci. Izselitev je imela za posledico, da so še istega leta začele nastajati prve protifašistične partizanske skupine, ki so pozneje preraščale v čete, bataljone in odrede. Te edinice so bile edine, ki so se tokle na samem ozemlju „tisočletnega Reicha“. Nadaljnja nameravana izseljevanja so

ljudstvo je povsod podpiralo narodnoosvobodilni boj, kar seveda ni ostalo prikrito sovražniku. V jeseni 1942 in januarju 1943 so fašisti na področju Sel in Zelezne Kaple aretirali okrog 100 domačinov Slovencev. Zloglasni fašistični krvnik Freissler je 9. aprila 1943 sodil 37 koroškim Slovincem, 14 jih je obsodil na smrt, preostale pa na skupno 98 let ječe. Prihodnji četrti 29. aprila bomo obhajali 33. letnico na Dunaju obglavljenih koroških Slovencev, katerim je Zveza koroških partizanov po vojni postavila v Selah spomenik, ki živo spominja na najtemnejše čase zgodovine koroških Slovencev in hkrati opozarja, da se kaj takšnega ne sme več ponoviti.

Le nekaj dni pred dokončno kapitulacijo 25. aprila 1945 so enote SS-policijskega bataljona 85 po borbi s partizanskimi edinicami ponoči napadli tudi Peršmanovo domačijo in zverinsko umorili 12 ljudi — najmlajši član Peršmanove družine je bil star komaj 8 mesecev, najstarejši (babica) pa 77 let. Vendar ta zločin še ni bil dovolj, zažgali so domačijo s hišo in gospodarskim poslopjem vred.

Večkrat slišimo, da je od takrat minulo že dovolj časa in da končno enkrat potegnemo črto pod preteklost in pozabimo, kar se je zgodilo. Če pa pogledamo, kdo so tisti, ki tako govorijo, potem vidimo, da so to prav tisti, ki sami najbolj glasno in hrupno spominjajo na dogodke iz preteklosti. Po njihovem naj bi se nenehno spominjali stvari, ki so se dogajale celo že pred več kot petdesetimi leti, molčali pa naj bi o vsem tistem, kar smo doživljali v poznejših desetletjih. Taki logiki ne moremo slediti, še poseb-

no ne, ker naš spomin ni izraz želja po maščevanju, marveč je opomin.

V zadnji vojni izpričano junaštvo in zvestoba nas obvezujeta, da tudi v bodoče utrjujemo življenjsko silo našega ljudstva, ki je v svoji zgodovini že ponovno dovolj jasno dokazalo, da noče umreti. Tudi sedaj ne bomo kapitulirali, ko nas po vsej sili proti naši volji hočejo prešteti in statistično uničiti. Tudi tokrat bomo našli pravi izhod iz težav, kajti ljudstva, ki živi že 1400 let na tej zemlji ni mogoče na en mah uničiti.

Dr. V. Klemenčič redni dopisni član Geografskega društva Italije

Znani slovenski geograf prof. dr. Vladimir Klemenčič, ki sodeluje z znanstvenimi institucijami v Italiji pri proučevanju problematike obmejnih področij, posebno z ozirom na prostorske, demografske in družbeno-ekonomske spremembe v njih, je bil pred nedavnim na redni letni konferenci generalne skupščine Geografskega društva Italije izvoljen za rednega dopisnega člana.

Dr. Klemenčičevi prispevki v strokovni literaturi o vrednotenju vpliva manjšine in njene funkcije pri preoblikovanju pokrajine, tako slovenske v Italiji kot italijanske v Jugoslaviji, so v tesni povezanosti s problemi odprte meje in urbanizacije obmejnih regij in so naleteli na velik odmev in priznanje tudi v italijanski javnosti.

Izvolitev slovenskega geografa za dopisnega člana, je hkrati tudi veliko priznanje slovenski geografiji. Profesorju dr. Vladimirju Klemenčiču k temu uspehu iskreno čestitamo.

Slovenska prosvetna zveza se bo s svojimi predstavniki udeležila

OSREDNJE PROSLAVE 100-LETNICE ROJSTVA IVANA CANKARJA

8. maja 1976 v Ljubljani
Vabimo krajevna društva,
da tajništvo SPZ v Celovcu
prijavijo udeležence,
da tako organiziramo prevoz
iz Celovca v Ljubljano.
Prijava so nujno potrebne,
ker je prostor omejen.
Podrobnosti bomo
sporočili v posebni okrožnici

Odbor

Ljubljanski študentje živo spremljajo dogajanja na Koroškem

Prejšnji teden so študentje ljubljanske filozofske fakultete organizirali okroglo mizo s temo „Aktualni dogodki na avstrijskem Koroškem“.

Tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser in študent zgodovine Marjan Šturm sta študentom govorila o zadnjih dogodkih v zvezi s poskusom preštevovanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, o oblikah diskriminacije in o široki solidarnostni fronti med Avstrijci vseh svetovno političnih nazorov. Po uvodnih referatih, se je razvila živahna diskusija v kateri sta Feliks Wieser in Marjan Šturm odgovarjala na številna vprašanja. Informacijski sestanki takšne vrste so izredno zanimivi in koristni. Prav bi bilo, da bi z njimi nadaljevali in tako vzpostavili stalno informacijsko povezavo z ljubljanskimi študenti.

Med prisotnimi so bili tudi dr. Vladimir Klemenčič, dr. Dušan Nečak rektor dr. Prelog in prorektor dr. Batis.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5 — 7

vabi na
RAZSTAVO
izbora del

KOROŠKE LIKOVNE KOLONIJE MLADIH

v Vuzenici
v letih 1970—1975

ki jo prireja v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu in Koroško likovno kolonijo mladih v Vuzenici.

Otvoritev razstave v ponedeljek 26. aprila ob 19.00 uri.
Razstava bo odprta do petka 30. aprila 1976 od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Izšel 13. letnik „Kärntner Naturschutzblätter“

Pred nedavnim je izšel 13. letnik brošure „Kärntner Naturschutzblätter“ za leto 1974, ki izhaja letno in jo izdaja urad koroške deželne vlade. Vsebinsko se v glavnem bavi z življenjsko važnimi vprašanji ohranitve zdravega okolja. Brošura ima celo vrsto prispevkov znanih koroških izvedencev na tem področju — in je bogato ilustrirana s slikami, skicami in zemljevidi. Glavni urednik te brošure dr. Hugo Hansely je uvodoma prispeval poročilo, ki ga je imel pred letom dni na geografskem simpoziju v Ljubljani z naslovom „Pokrajina in tujski promet, poskus ocenitve pokrajine“. Znani limnolog dr. Sampl je dal izčrpno poročilo o posledicah, ki jih imajo odplake tovarne Magneitwerk v Radentheimu, v Millstattskem jezeru (op. ured.: pred nedavnim je počil jez in odplake so se zlile v Milstattske jezero). Dipl. trg. Harald Scheuch in dr. Hugo Hansely sta mnogo prostora posvetila Narodnemu parku v Visokih Turah. Nadalje je Paul Mildner poročal o škod-

ljivih posledicah obeh akumulacijskih elektrarn na Tagliamentu. Znani ornitolog Wilhelm Wruß je tokrat dal dva prispevka, ki obravnavata ptičji svet — „Na Koroškem ogrožene ptičje vrste in ukrepi za njihovo ohranitev“ in „poročilo o obročkanih ptic v letu 1973“. V okviru dela v evropskem svetu je cela vrsta evropskih izvedencev prispevala poročila, katerih vsebina je v glavnem danes zelo aktualni problem — voda.

„Kärntner Naturschutzblätter“ je zelo aktualna brošura, ki v zgoščen in poljudni obliki obravnava probleme, ki so življenjsko važni in ki se tičejo v glavnem dežele Koroške. Seveda pa so v brošuri tudi prispevki, ki se bavijo s podobnimi problemi v ostalem svetu.

Zadnji 13. letnik „Kärntner Naturschutzblätter“ obsega 200 strani. Letni abonma (to je ena številka) stane 30 šilingov. Ljudem, ki so tesno povezani z naravo, nabavo te brošure toplo priporočamo.

Otvoritveni govor kustosinje Mete Gabršek-Prosenceve ob razstavi Mladjevcev v Mariboru

Likovne ustvarjalce, ki nastopajo skupno, le redko veže podobna slogovna usmeritev. Tako je tudi za Mladjevce, skupino devetih profesionalnih in samorastniških koroških likovnikov, ki je pred pol leta prvič nastopila v galeriji Hildebrand v Celovcu, povezala predvsem nacionalna vez. Torej je predvsem razumljivo, da skupaj nastopajo umetniki, ki usmerjajo svoje delo po zakonih različnih „izmov“. Vendar opazimo, da je pri vsakem od razstavljalcev močnejša in spontanejša izpovednost kot želja do kraja izpeljati zahteve določene likovne smeri.

Poleg dveh izrazito abstraktnih ustvarjalcev kot sta nevsakdanja Zorka Weiss in dekorativni Gustav Januš, privlačita ostale avtorje, ki se nam nocoj predstavljajo predvsem figura in krajina. Risarja Jože Boschitz in Valentin Oman uporabljata figuro kot sredstvo angažirane ekspresije, predvsem Oman z direktno simboliko našega časa. Ernst Arbeitstein pa išče tako v figuri človeka kot živali enovitost poenostavitve, ki jim simbolično izbrane in uporabljene barve dodajajo globlji vsebinski pomen. Tudi za Huberta Greinerja je značilno, da oživlja poenostavljene,

skoraj shematizirane oblike z močno simboliko barv.

Slikarstvo Iske Rano je spontano uživanje ob možnosti oblikovanja barvne in plastične iluzije stvarnosti na dvodimenzionalni slikarski ploskvi. Risba Riharda Vakaja pa je nezamenljivo kiparska — linija omejuje polno plastičnost telesa. Razgibane oblike dreves privlačijo Jožeta Štefana, predvsem v akvarelih je neposreden in svež.

Vse povedano, pravzaprav le skrajno skope oznake značilnosti razstavljenih del, potrjuje misel s katero sem začela — ne način dela ampak dejstvo, da vsi posvečajo likovni ustvarjalnosti in pa seveda, da jih vsaj deloma v teh njihovih prizadevanjih omejuje odtrganost od matičnega naroda, povezuje Mladjevce v skupino.

Delavci Razstavnega salona Rotovž smo veseli, da se devetorica mladih ljudi, ki za mejo z ustvarjalnim delom dokazujejo življenjsko moč naroda, ki mu pripadajo, predstavljajo Mariboru ravno v naših prostorih. Vsem ustvarjalcem, tistim, ki ste sedajle med nami in onim, ki jim to ni bilo mogoče, želimo iskreno dobrodoščilo in upamo, da začetek ne pomeni hkrati tudi konca.

Vigredni koncert v Pliberku

V soboto 10. marca so se številnemu občinstvu v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku predstavili štirje zbori na drugem vigrednem koncertu. Poleg obeh domačih zborov, moškega pevskega zbora in mešanega zbora „Podjuna“, sta sodelovala še zbor graških študentov in na novo ustanovljeni kvintet. Ta kvintet se je prvič predstavil na odru in zaenkrat še nima naslova.

Vigredni koncert je potekal v duhu spomladi, temu primerna je bila tudi povezava, ki jo je izvajala gospodična Krista Rudolf. Da je slovenska pesem privlačna in da vedno znova navdušuje in pritegne občinstvo, je dokaz, da naše prireditve poleg stalnih obiskovalcev obiskuje vedno več novih prijateljev slovenske pesmi.

Zelo dobra zamisel je žrebanje denarnih vlog Posojilnice Pliberk. Prvič je bilo žrebanje dveh hranilnih knjižic že ob premieri Kabareta „1×1=1“. Tako je tudi ob vigrednem koncertu Posojilnica Pliberk dvema izžrebancema izročila hranilni knjižici. S to akcijo se utrjuje vez med slovenskimi prosvetnimi društvi in domačimi posojilnicami, ki je potrebna za našo narodno skupnost.

Oglejte si razstavo Camping 76

Danes se bodo odprla vrata hale 6 celovškega sejemskega razstavišča, kjer si bomo lahko ogledali strokovno razstavo Camping 76. V okviru te razstave bodo na ogled stanovanjske priklole za avtomobile, šotori in druge naprave in priprave, ki spadajo v ta resor. To je prva razstava te vrste na Koroškem in bo trajala do vključno 26. aprila.

Kampiranje v naravi se vedno bolj uveljavlja po znani devizi — nazaj v naravo. Kljub tehnizaciji, avtomatizaciji in hektiki časa tvorita danes priklole in šotor osnovo za neodvisno uživanje dopusta, na katerem nisi navezan na gotov kraj, marveč si ga zbereš kakor te je volja. Pri tem seveda odpade zamudno iskanje hotela oziroma penzionov (korespondiranje) in tudi nisi navezan na obroke, ki jih dobiš v gostiščih, kajti kot svoboden in neodvisen „mehaničan“ imaš sam možnost pripraviti tiste menije, ki so ti najbolj všeč. Nadalje nisi navezan na gotov kraj, ker imaš vedno priložnost, da se prosto giblješ in izbiraš kraje, ki ti najbolj odgovarjajo. Vse to so danes prednosti, ki jih je treba upoštevati.

Na strokovni razstavi v hali 6 imamo najlepšo priložnost spoznati vse prednosti in specialne naprave in priprave, ki nam naredijo kampiranje, šotorenje ali življenje v stano-

vanjskih prikolicah še bolj atraktivno. Dolgoletna želja široke javnosti, da bi dobila boljši vpogled v tehniko tega svojevrstnega življenja, se nam je končno uresničila. Proizvodna podjetja, ki izdelujejo te naprave in priprave so sedaj tri dni na razpolago, tako da bomo z novimi spoznanji na tem področju imeli še večje možnosti in prednosti uživanja nevznanih dopustov v čudoviti naravi.

Najbolje boste seveda seznanjeni s to zvrstjo uživanja dopustov, če boste prišli na razstavo in si na licu mesta ogledali najnovejše dosežke na tega področju. Razstava Camping 76 bo vse tri dni odprta od 9. do 18. ure. Pridite in oglejte si to zanimivo razstavo, ne bo vam žal.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu
vabi vse člane in prijatelje
društva na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v soboto 24. aprila
1976 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu

Koroški književniki brali v Celju

Stiki koroških Slovencev z matičnim narodom se razvijajo na vseh področjih in v različnih oblikah. Večinoma potom obstoječih institucij, pa tudi osebnih. Temeljna kulturna skupnost v Celju redno vabi na literarne nastope slovenske avtorje s Koroške, da berejo na raznih šolah v Celju. Pobude za tovrstne nastope koroških avtorjev daje predsednica te institucije tovarišica Orožnova. Decembra lani, je v tej organizaciji v Celju nastopil pesnik Valentin Polanšek, pretekli četrtak pa so v Celju gostovali Anita Hudl, Valentin Polanšek in Andrej Kokot.

Imenovani avtorji so brali na osnovni šoli, ki nosi ime po narodnem heroju Ivanu Kovačiču-Efenki ter na prvi osnovni šoli v Celju. Gostenci, zlasti pa ravnateljstva na obeh

šolah so koroške pisatelje sprejeli izredno prisrčno in z navdušenjem. Z vso pozornostjo so prisluhnili pisani besedi avtorjev, ki so mladini brali iz svojih del ter jih tako seznanili s svojimi literarnimi dosežki in jih soočili s stvarnostjo na Koroškem o kateri pišejo tudi besedni ustvarjalci. Dela omenjenih avtorjev so seveda bila le nakazana, kajti v kratkem branju ni moč predstaviti njihovo celotno delo. Zato pa je bil sledeči razgovor tembolj informativen. Vsi trije avtorji so odgovarjali na številna vprašanja učencev obeh šolskih zavodov. In prav v teh razgovorih se je pokazalo močno zanimanje za učenje in okolje v katerem pišejo slovenski avtorji. Povedali so jim, kako se v takih razmerah da ustvarjati in kakšna je odzivnost s strani javno-

sti tako slovenske kot tudi večinskega naroda. Pri tem se je razumljivo pokazala zapostavljenost tako pri možnosti za tisk, posebno pa prezir nemške javnosti, ki le redkokdaj upošteva prisotnost slovenske književnosti, ki nastaja na Koroškem. V vprašanjih je bilo tudi veliko zanimanja za trenutno narodno politično situacijo na Koroškem. Avtorji so mladim izpravevalcem dajali stvarne odgovore ter jim tako orisali kritični položaj Slovencev, katerim preli statistični genocid.

Taka srečanja so vsekakor zelo koristna in za slovenske književnike lepa možnost, da se mladi rojaki v matični Sloveniji seznanijo s sodobno slovensko književnostjo na Koroškem.

Št. Janž v Rožu - dve smrti

Zelo nas je pretresla vest, da je nedoma umrl Janez Gabriel pd. Ukinčar. V sredo popoldne je bil na opravih v Borovljah, popoldne pa je posejal še veliko njivo žita. V četrtek je zgodaj zjutraj vstal in odpeljal mleko na zbirališče. Ko se je vrnil, mu je postalo slabo. Dr. Jelen je ugotovil možgansko krvavitev. Prepeljali so ga v bolnišnico, vendar mu vse bolniško znanje ni moglo ohraniti življenja. Ne da bi se zavedel je ponoči preminul.

Rajni Ukinčar je bil zvest svoji grudi in zvest svojemu narodu. Že po prvi svetovni vojni je bil preganjan od sovražnikov slovenstva. Le-

ta 1941 po hitlerjanskem napadu na Jugoslavijo je bil skupaj z dr. Lučevnikom, Lapušem in Krasnikom aretiran od gestapa. Pozneje je bil vpoklican k vojakom. 15. aprila 1942, ko je bil ravno doma na dopustu, je bila njegova družina izseljena v taborišče Frauenaue. Vsa si more predstavljati koliko duševnega trpljenja je moral pretrpeti on in njegovi dragi.

Ko se je po vojni z družino vrnil na izropano domačijo, se je z vso vno lotil obnove. Kot dober gospodar se je vključil tudi v zadružno delo. Izvoljen je bil v nadzorni odbor naše Kmečko gospodarske zadruge ter tudi naše Posojilnice. V odboru je imel dolga leta funkcijo predsednika. Neizprosna smrt mu je pretrgala nit življenja, ko je bil star 75 let.

Na velikonočno nedeljo ga je ogromna množica pogrebecev spremljala k zadnjemu počitku. Moški pevski zbor, katerega dolgoletni član je bil, se je na domu in na pokopališču od njega poslovil z ganljivimi žalostinkami. Dragi Janez bodi ti domača zemlja lahka. Ženi in sinovoma izrekamo globoko sožalje.

Pred nekaj tedni smo pokopali tudi Janeza Westra, ki je bil v isti starosti kot Gabriel. Wester se je podal po opravih v mesto, a med potjo ga je iznenadila smrt. Našli so ga mrtvega poleg ceste blizu Celovca.

Wester je bil gozdni delavec in vsak, ki ga je poznal ga je cenil kot izvrstnega strokovnjaka pri njegovem delu. Tudi on je bil neomajno zvest svojemu narodu. Njegova življenjska pot je bila polna trnja. Njegov sin, ki je bil partizan, je bil v borbi ranjen in ker ni mogel bežati, ga je hitlerjanska policija nemočnega enostavno ustrelila. Pred leti je njegova žena v prometni nesreči zgu-

bila nogo in poleg tega še oslepela. Janez je moral negovati bolnico in gospodinjiti do svoje tragične smrti. Kako je bil priljubljen je dokazal nje-

O B V E S T I L O

Slovenska prosvetna zveza obvešča obiskovalce operne predstave „Gorenjski slavček“ v nedeljo 25. aprila 1976 ob 15. uri v mestnem gledališču v Celovcu, da bo avtobus podjelja Sienčnik ta dan vozil iz Podjune v Celovec po sledečem voznom redu:

Pribla vas [avtobusna postaja] ob 13.00 uri, Metlova [avtobusna postaja] ob 13.05 uri, Blato [avtobusna postaja] ob 13.20 uri, Pliberk [Zadruha] ob 13.30 uri, Šmihel [avtobusna postaja] ob 13.40 uri, Globasnica [avtobusna postaja] ob 13.50 uri, Št. Lipš [Rečnik] ob 13.55 uri, Dobriča vas [Sienčnik] ob 14.00 uri in Škocijan [avtobusna postaja] ob 14.10 uri.

gov pogreb, katerega se je udeležila ogromna množica ljudi.

Kljub trdemu življenju je bil rad vesel in zlasti je rad pel. Mešani pevski zbor se je z žalostinkami poslovil ob odprtem grobu. Bodi mu domača gruda lahka, ženi in sinu izrekamo naše iskreno sožalje.

PISMO BRALCA:

„Was bezweckt Mucher mit seinen Beiträgen?“

Nach dem sehr deutlichen Fehltritt des Maria-Saaler Pfarrers Wilhelm Mucher in Wernberg, konnte man am 14. 4. 76 im Kärntner ÖVP-Organ „Volkszeitung“ abermals mucherische Ergüsse registrieren. Diese zeigen eigentlich sehr deutlich, daß Mucher sich in dieser Sache nicht nur als geistlicher immer wieder daneben benimmt, sondern daß er anscheinend darauf aus ist, die kirchliche Obrigkeit, also seine Vorgesetzten, zu provozieren, die sich ja wiederholt, wenn auch zu zaghaft, von den nationalen Tätigkeiten ihres Mitbruders distanziert hat. Vielleicht will Mucher erreichen, daß gegen ihn Schritte unternommen werden, um von jenen Kreisen, die hinter ihm stehen (nach Wernberg wurde es ja offensichtlich) auch einmal ein Denkmal als „Held“ zu erhalten! Die Art und Weise, wie Mucher wieder einmal das Volksgruppenproblem „bewältigt“, wie er pauschal den Stab über seinen slowenischen Landsleuten und Mitchristen bricht, wie er gegen die zweisprachigen Ortstafeln und gegen das Minderheitenförderungsgesetz „argumentiert“, erscheint mir aber bedenklich! Mucher weiß natürlich, daß er mit diesen

„Beiträgen“ nicht christlich handelt, daß er sich mit seiner ihm eigenen Intoleranz, mit seinen Vorurteilen und seinem fanatischen Nationalismus (Christus war in seiner Liebe zu den Menschen international), gegen die Bemühungen seiner Kirche und seines Bischofs in der Volksgruppenfrage stellt. Er sollte sich daher einmal ehrlich die Frage stellen, ob er nicht doch den Beruf verfehlt hat, ob er ohne Gewissensbisse von Frieden, Versöhnung, Annäherung und christlicher Liebe predigen kann! „Ein Bruder in Christus dem Herrn“, wie es so schön heißt, ist Mucher mit seiner bekannten Geisteshaltung weder deutschen, noch slowenischen Christen im Lande Zittern ihnen, Herr Mucher nicht aus Reue die Hände beim Halten des Kelches, wenn sie daran denken, daß ihre Ausfälle eigentlich der Lehre Christi und der Kirche widersprechen? Aber sie scheinen ja ohne Skrupel zu sein! Wer Sie kennt, kann sich nur von Ihnen distanzieren und abwenden und wenn Sie der Kirche einen Dienst tun wollen, dann sollten Sie von sich aus die Konsequenzen ziehen!

Guttenbrunner Herbert
Köttmannsdorf

Ukve - slovensko kulturno žarišče Kanalske doline

Koroški Slovenci z velikim veseljem spremljamo dogodke v sosednji Kanalski dolini v Italiji. Zadnjič smo poročali v našem listu, da so Ukovčani v vztrajni borbi le dosegli, da imajo sedaj spet tečaj slovenščine v prostorih domače šole, kar so jim pred nedavnim zabranili, tako da so se morali zateči v cerkev.

V soboto 3. aprila pa je imelo prosvetno društvo „Planinka“ iz Ukev svoj občni zbor, na katerem je predsednica Neža Tributsch podala izčrpno poročilo o dejavnosti društva. Glavni steber društva je seveda pevski zbor, katerega vodi France Sivec. Predsednica je predlagala, da bi pevovski Sivic za dolgoletno (25 let) brezplačno prizadevanje na področju pelja, podelili priznanje. V zvezi s petjem so na občnem zboru predlagali, da bi domači pevski zbor tudi nastopil v celovškem in tržaškem radiu. Nadalje se je razvijala razprava o tem, kako bi pritegnili v zbor čim več mladine in kako bi prišli do večjih finančnih sredstev. Ker je v Ukvah, kjer živi okrog 400 prebivalcev, prosvetna organizacija

„Planinka“ edino društvo, so bili prisotni člani mnenja, da mora v tem primeru priskočiti na pomoč tudi občina. Na občnem zboru so zavzeli tudi stališče do nameravane gradnje upepeljevalnika v bližini vasi in do bodoče avtoceste. V obeh primerih so se navzoči izjavili proti; v prvem zaradi onesnaženja zraka, v drugem pa zaradi izgube rodovitne zemlje.

V nadaljnji razpravi so navzoči izrekli zahvalo domačemu župniku Gorjupu, zlasti za skrb, ki jo posveča njihovi mladini in za prizadevanje na kulturnoprosvetnem področju. Na znanje so vzeli tudi odločitev videmskega šolskega skrbnika, da se tečaj slovenskega jezika ponovno odvija v šolskih prostorih.

Občnega zbora se je udeležil tudi deželni svetnik Drago Štoka iz Trsta. Za predsednico je bila ponovno potrjena Neža Tributsch.

Ukovčanom želimo pri njihovem kulturnem življenju mnogo uspeha in predvsem to, da bi našli posnemalce tudi v drugih krajih slikovite Kanalske doline.

IVAN CANKAR

5

Martin Kačur

Življenjepis idealista

Ugasil je pipo s prstom, izpil je ostanek čaja in je slekel spalno suknjo.

„Saj vam ne bo v nadlego, če pojdem z vami?“

„Kako bi mi bilo v nadlego?“ se je razveselil Kačur.

Stopila sta v noč; tu, tam je gorela dremotna svetilka, razsvetljevala je komaj ozek kolobar ob cesti. Pot je bila lužasta in blatna. Iz teme so se zasvetila okna gostilnice „Mantova“.

„Torej v božjem imenu!“ se je zasmel zdravnik in je odprl duri.

„V božjem imenu!“ je odgovoril Kačur in se je zasmel tudi sam.

Izba je bila polna kmetov in delavcev in težak vzduh jima je puhal v lica. Zdravnik in Kačur sta sedla za malo okroglo mizo pod ogledalom in Kačur se je ozrl po izbi. Nekoliko sitno mu je bilo pri srcu in vroče mu je bilo v lica, ko je videl uprte nase radovedne oči in ko je spoznal takoj, da ni na obrazih, v očeh, v besedah poleg radovednega pričakovanja nič navdušenosti, temveč namesto nje v nekaterih pogledih in vzklkih kljubovanje in zlovoljnost. Koncem dolge mize je sedel postaren kmet, plečar in visok, z gladko obrutim, veselim obrazom; gledal je neprestano na Kačurja in mu mežikal z očesom. Za posebno mizo so sedeli delavci, strojarji; zdelo se je Kačurju, da vidi tam resnobo in zaupanje. Kmetje in fantje so govorili zelo glasno in so tolkli s kozarci ob mizo, da se je vino razlivalo. „Nič dobrega ni tam; pijani so že!“ je pomislil Kačur.

V tistem trenutku, ko je vstal in izpregovoril, je odprl duri rdečelični kaplan; ostal je na pragu in je gledal s tihim

nasmehom v izbo. Njegov pogled je zmedel Kačurja in govoril je prve besede z neodločnim, jecajočim glasom.

„Kmetje! Delavci! Prišli smo nocoj skupaj, da se pomnimo o imenitni stvari...“

„Francka! Še en liter!“ je zaklical kmečki fant in omizje se je zasmejalo hrupoma.

„Kdo pa mu je dal besedo? Kdo pa je dal besedo gospodu učitelju?“ je prašal kaplan na pragu s prijaznim glasom in smehljajočim obrazom.

„Res je tako! Kdo pa je dal škricu besedo?“ je zakričal pijan kmet in je udaril s praznim litrom ob mizo.

„Nobeden mu je ni dal!“ je odgovoril zdravnik s prav tako prijaznim glasom in smehljajočim obrazom. „Saj ni shoda tukaj, ni predsednika in ne žendarjev! Oštarija je in v oštariji govori lahko kdor hoče!“

„Naj govori!“ se je oglasil strojar. „Da slišimo, kaj misli povedati!“

„Le naj govori!“ je pokimal dolgi kmet in je pomežiknil Kačurju.

— „Veliko vam nimam povedati, ampak kar hočem povedati, je važno in zapomni naj si, kdor je dobre volje! Ta večer, zdaj, ko sem slišal vse te besede, izgovorjene naglas in natihoma, sem prepričan bolj nego kdaj popred, da je eno nadvse potrebno.“

„Vera!“ ga je prekinil kaplan z mirnim glasom in smehljaje.

„Tako je! Vera!“ je zakričal kmet.

„Dajte mir!“ je zaklical delavec.

„Kdo mi bo ukazoval?“ je vstal kmet izza mize in je prijel za kozarec.

Delavec je molčal, kmet se je ozrl počasi, po izbi, od obraza do obraza, in je sedel.

— „Eno je nadvse potrebno: učenje, izobraženost! Jaz sem te misli in nobeden mi je ne more omajati, da je vse naše nesreče vzrok nevednost, neumnost, živalska zabitost in surovost. Zato nobeden narod ni tako nesrečen kakor slovenski!“

„Kako je dejal?“ se je vzdignil izza mize kmeti fant z bleščečimi očmi. „Še enkrat naj pove, da ga bomo razumeli!“

„To preključite!“ je zahteval kaplan in je stopil korak v izbo.

„Naj pove do konca!“ so klicali delavci.

Zdravnik si je prižgal smotko in se sklonil bliže h Kačurju.

„Tako nikar, če vam je zdravje drago.“

V Kačurju je kipelo od razočaranja, srda in razburjenosti. „Ne preključite ničesar! Če hočete poslušajte dalje, če nečete, pustite! Kdor misli, da mu ne govorim pogodi, naj tudi misli, da ne govorim zanj!“

„Torej do konca!“ je izpregovoril kaplan.

— „Do konca!“ je zaklical Kačur s trepetajočim glasom.

„Jaz sem vabil nocoj v to krčmo ljudi, ki so poštenih misli. Pomeniti sem se hotel z njimi o stvari, ki je pomenka vredna. — Kaj ni sramota, da ta narod, ki se uči brati po državnih zapovedi, ne bere drugega nego molitvenike, če ne spi v cerkvi? Da mu ne moreš povedati ničesar, če ne govoriš na prižnici. In da je zato, ker bere komaj molitvenike in ker med pridigo spi, ali pa kadil pred cerkvijo viržinko, tako neveden in okoren, kakor še za kmetijskih puntov ni bil?“

„Kaj nas je prišel zmerjat?“ je zaklical kmet.

„Poslušajmo ga!“ se je nasmehnil kaplan.

— „Eno je nadvse potrebno: učenje!“

„Sam se uči!“ se je zasmel kmet.

— „Ne roka — pamet ustvari blagor! Zato sem vas sklical nocoj, da se pomnimo o družbi, ki bi si naročala knjige in časopise in ki bi se shajala, da bi ji modri in učeni ljudje brali o koristnih stvareh. — To je bil moj pošten namen —“

Vdruči se je sklonil k njemu zdravnik.

„Brez srda, brez žolča!“

— „moj pošten namen je bil, ampak nocoj se ne bomo razgovarjali o stvari! Klical sem, pa so prišli med poklicane tudi ljudje, ki poziva niso vredni in ki naj ostanejo med svojo živino v hlevu!“

Zdravnik ga je prijel trdo za roko in ga je potegnil na stol. Strojari so ploskali, kmetje so vstali hrupoma izza mize. Kozarec je priletel na Kačurjevo mizo in vino mu je oškro-

7. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Majar je prevedel še en Castellijev letak, ki se je le deloma ohranil (Apih citira iz njega). Gre za letak „Kako daleč pa gre nova svoboda, ki smo jo pravkar dobili“ (Wie weit geht denn die neue Freiheit, die wir erst krieget haben). Mesto, ki ga naveda Apih iz tega letaka, je privedlo v slovenskem zgodovinskem do nasprotujočih mnenj o tem, ali je Majar zavzemal v socialnem vprašanju liberalno ali konservativno oz. reakcionarno stališče. Majar je dobesedno prevedel Castellijev tekst in se je z vsebino gotovo tudi strinjal:

„He, kaj je pa s plačevanjem? Upam, da ne bo nihče mislil, da seže svoboda tako daleč, da misli ali celo pravi: Juhej, zdaj smo sami svoji, zdaj nam ni nič treba plačevati! To bi bil tepec, če bi res tako mislil, in

ternativo za Čehe, pa tudi za Slovence, je formuliral avstroslovistični program, ki ga je slovanski kongres v Pragi potrdil: preureditev Avstrije v federacijo enakopravnih narodov. Medtem ko so Čehi precej uspešno bojkotirali volitve v frankfurtski parlament, je na Slovenskem do izražanja tega bojkota prišlo ravno v krajih, kjer je uspelo povezati nacionalno agitacijo s socialno. Do primerov bojkota pa je vendarle prišlo v večji ali manjši meri v vseh slovenskih deželah, tako tudi na Južnem Koroškem. Primerje bojkota imamo v krajih, kjer so kmetje bili posebej nezadovoljni s fevdalci. Vpliv peticij, kakršne so razširjali Majar in drugi slovenski liberalci, je bil nezaten.

Omenili smo že, da je Majarjeva politična aktivnost pri določenih kro-

in madžarskih revolucionarjev do slovanskih narodov je reakciji omogočil, da je slovanske narode (razen Poljakov) pritegnila za svojo stran.

V članku „Slaveni in Nemci“²² piše Majar, da Nemci niso pripravljeni zagotoviti revolucionarnih svoboščin tudi slovanskim narodom, da „zame-tujejo“ in prezirajo slovensko narodnost. Majar simpatizira z upornimi Pražani, ki so junija podlegli Windischgrätzovi vojski, ne da bi jih nemška levica podprla. Ko je Slovensko društvo v Ljubljani začelo zbirati denar za Jelačičevo vojsko, je bil Majar med prvimi, ki so to akcijo podprli.

V članku „Slavenska sloga“²³ je Majar še predvideval tesnejšo povezavo bodoče Slovenije v Hrvatsko. S kaj malo privlačnimi argumenti skuša prepričati kmete, da bo zveza

skih narodov. Čurkina poudarja, da sta si avstroslovistični program in načrti ruskih slavanofilov v očitnem nasprotju. Majar sam je nekajkrat zapisal, da odklanja ruski carizem. Slavanofil Aksakov je to nasprotje opisal tako: bilo bi zelo žalostno, če bi Avstrija postala slovanska država, „ker bi nastanek samostojne, močne slovanske monarhije ob Rusiji pritegnil k njej vsa južna slovanska plemena, ki jih mi sedaj od sebe odbijamo, Rusiji pa bi vzel pomen, da bi bila enoten sklop pravoslavja in slovanskih načel na zemlji“.²⁴

Avstrijski Slovani so se po uvedbi oktroirane ustave začeli zavedati, da jih je reakcija zlorabila in jih nikakor noče nagraditi za podporo, ki so jo nudili proti oktobrski revoluciji. Upanje slovenskih in čeških liberalcev, da jih bo avstrijska vlada nagradila za podporo, ki so jo nudili dvoru proti dunajski oktobrski in madžarski revoluciji, je bilo zastoj.

V dobi Bachovega absolutizma je Majar bil mnenja, da je treba delati predvsem na kulturnem področju. Zaradi razočaranja ob ponovni uvedbi absolutizma se je Majar še bolj začel zanimati za Rusijo. 1851 je začel pisati rusko gramatiko za Slovence. Še naprej se je zavzemal za ilirščino, ki se naj bi postopno zblizala z ruščino. Sodeloval je pri Slovenski bčeli.

Po delni obnovi ustavnega življenja 1860/61 je Majar spet pisal o vprašanju Zedinjene Slovenije. 1865 je odklonil Mariborski program in koncept Notranje Avstrije. Vendar tudi on ni vztrajal pri čisto etnično-federalističnih konceptih, saj je koncilialno pripadnikom historičnega prava, da lahko stare zagodovinske enote ostanejo, vendar je za narode v njih zahteval avtonomijo na področju šolstva in kulture.

V teh letih je imel tesnejše stike z ruskimi slavanofili. 1867 je bil povabljen na Narodopisno razstavo v Moskvo kot častni gost, ker je podaril za to razstavo zbirko svatovskih noš iz Ziljske doline. 1867 je izšla njegova gramatika ruskega jezika za Slovence. Zaradi „romanja v Moskvo“ je bil izpostavljen represijam. Zato se je nekaj časa celo ukvarjal z mislijo, da bi emigriral v Rusijo. O tem si je dopisoval s Popovom in Pogodinom. 1870 se je iz zdravstvenih razlogov preselil iz Gorij, kjer je služboval 19 let, na Križno goro v Celovec. Tu je sodeloval v liberalnem društvu „Trdnjava“ in v taborškem gibanju. Od 1873—1875 je v Celovcu izdal s pomočjo ruskih slovanskih komitejev revijo „Slavjan“. Skoraj vse članke je napisal Majar sam, in sicer v neke vrste občeslovanskem jeziku. Revija je objavljala tudi v cirilici. Sprejem vseslovanskega jezika in cirilice pa Slovenci niso odobravali v večjem številu, zato Majarjev „Slavjan“ ni imel veliko naročnikov.

1883, po upokojitvi, se je Majar, skoraj popolnoma slep, preselil v Prago, kjer je 31. 7. 1892 umrl.

Pri oceni Majarjeve politične, jezikoslovne in etnografske dejavnosti je treba razlikovati utopične poteze od takih, ki so imele realen vpliv. Ilirščina in vseslovanski jezik se nista konstituirala, ostale pa so nekatere inovacije, ki jih je uvedel v slovensko pravopisje Majar.

Majarjevo politično udejstvovanje leta 1848, ki nas je tu zanimalo, je imelo zelo konkreten značaj. Majar je kot prvi slovenski narodni delavec začel agitirati za Zedinjeno Slovenijo, kar potrjuje tezo, da so prav iz obrobni področij slovenskih dežel prišle pomembne iniciative za formuliranje slovanskega nacionalnega programa. Majar je poskušal povezati socialno vprašanje z nacionalnim, vendar polovičarsko, kar pa je značilno za srednjeevropski liberalizem v celoti. V tem je tudi glavni vzrok, da nacionalni program leta 1848/49 še ni našel množične podpore.

(Konec)

DOMISLICE

- Ljubezen je ponarejevalec denarja, ki neprestano spreminja bakrene kovanice v zlatnike, a večkrat tudi premenja te zlatnike v drobšč.
- Teža življenja nas uči, da cenimo samo njegove dobrane.
- Čistost je nenehen boj zoper naravne zakone.
- Do 90 let starosti dočaka jo vedno le starejši ljudje; mladina za to nima potrpljenja.
- Dobrotniki ne tehtajo svojih darov z dekagrami.
- Veliki na tem svetu niso ravno tako veliki, kot se jim dozdeva.
- Oproščanje je največkrat polovično, ker ga mnogi navezujejo na pogoj, da je mnogo težje pozabiti kot oprostiti.
- Ničle vedno silijo med tisoče.
- Tudi v zakonu je demokracija boljša od diktature.
- Vsi ustvarjalci imajo isto željo, da bi jih prav razumeli, vendar je njihovo potrpljenje različno.
- Starostna meja je edina meja, prek katere pride mo brez vsake formalnosti.
- Časnik je sredstvo, zavoljo katerega se ena polovica sveta zabava s tegobami druge polovice.
- Kljub enodušnosti na srečo lahko vsak misli kar hoče.
- Človek vsak dan znova potrjuje, kako majhen je — in kako neskončno pomemben.
- Nekateri se hvalijo, da govorijo, kar tudi mislijo; pri tem pa ne razumejo, da misliti sploh ne znajo.
- Človek je odrasel šele tedaj, ko spozna, da je vse, kar se dogaja, njegova krivda.
- Nestrpnost je motor napredka.
- Družina, v kateri se od časa do časa ne skrešejo, je zelo dolgočasna.
- Demokracija se začneja v družinskem krogu, v dnevu vsakdanjem, v spoštovanju do vsega živega.
- Znanost imenujemo trenutno stanje našega neznanja.
- Velika spretnost je napraviti inteligentne napake.
- Razgovori v brivnici dokazujejo, da imajo ljudje glavo zaradi las.
- Ključnih problemov ni mogoče reševati s ključem za odpiranje konzerv.
- Če bi belci bili črnici, potem tudi črnici ne bi bili črnici.
- Tudi strup je včasih zdravilo.
- Za dolgo življenje je v glavnem potrebno dvoje: dober želodec in zlobno srce.
- Slava je mehurček, ki nastane pogosto s pihanjem v lasten rog.
- Starost črpa svojo moč v spominih na mladost.
- Revolucija je najhitrejša oblika oblasti.
- Samomor je pogum, obrnjen v napačno smer.
- Avtogram je test pismenosti.
- Varovati, odpustiti, tolažiti — to je vsa umetnost ljubezni.
- Blazniki so ljudje, ki se jim je genij izneveril.
- Paradiž je zabavišče za tiste, ki so umrli.
- Lepoto je potrebno znati občutiti, ne samo videti.

STEFAN PINTER

Vloga Matije Majarja-Ziljskega v letu 1848

hudoobnež, če bi s tem še druge podpihoval, da bi svojih dolžnosti, kakor zvestim podložnikom gre, ne spolnovali. Nič plačevati? To je, da bi znorel! Prav je, nikar ne plačujte; če pa rečete, da nočete nič več plačevati, rečemo tudi mi: tudi mi vam ne plačujemo več vašega ovsu in ječmena in sena.“¹⁸

Apih in za njim Sperans/Kardelj in Grafenauer so sklepali, da se je Majar podobno kot slov. konservativca Bleiweis in Slomšek zavzemal za ohranitev fevdalnih obveznosti. F. Zwitter pa je opozoril na to, da Castellijev, ki se nanj Majar naslanja, govori izključno o obveznostih kmetov do države, ne pa do zemljiškega gosposoda.¹⁹ V pomembnem vprašanju odškodnine je Majar bil mnenja, da se morajo kmetje odkupiti. V tem vprašanju je večina poslancev izvo-ljenih na Slovenskem zavzemala levilarska stališča, to se pravi, da se je zavzemala za zemljiško odvezo brez odškodnine (n. pr. Černe i. dr.). Liberalci pa, ki so imeli glavno iniciativo pri sestavljanju nacionalnega programa, za potrebe kmeta niso kazali razumevanja.

„Kdor bi se zavedal, kakšna mobilizacijska sila je v tem, da se prikaže nacionalni nasprotnik tudi kot socialni nasprotnik, bi seveda postopal drugače. Tu gre za splošni problem odnosa srednjeevropskega liberalizma do kmeta v revoluciji 1848, ki je pa dobil pri Slovencih še poseben, nacionalni značaj.“

Le v Slovenskih Goricah in Prlekiji so kmetje masovno podprli nacionalno gibanje, ker so tam ravno graščaki — socialni nasprotniki — najbolj vneto agitirali za Frankfurt. Dejstvo, da je socialno gibanje potekalo vzporedno z nacionalnim in se z njim ni zlilo v eno, je reakcija spretno izkoristila. Rezultat je bil, da so kmetje še pred oktobrsko revolucijo bili nevtralizirani in se niso več zanimali za revolucijo.

Revolucija 1848. leta v Avstriji je bila že od samega začetka tesno povezana z nemškim vprašanjem. Še pred volitvami v državni zbor so v deželah, ki so pripadale Nemški zvezi, torej tudi v čeških in slovenskih deželah, organizirali volitve v frankfurtski parlament. Tudi najbolj radikalni demokrati so predpostavljali, da „nezgodovinski narodi“ monarhije niso sposobni samostojnega političnega življenja in da morajo Slovenci in Čehi pripadati k bodoči Nemčiji. Nemalo je to stališče nemške levice omogočilo reakciji, da se je poslužila slovanskih narodov za likvidacijo revolucije. Ze aprila se nakazuje ta razvoj, ko je Fr. Palacky v svojem pismu frankfurtskemu parlamentu odklonil udeležbo Čehov v nemški nacionalni skupščini. Kot al-

gih vzbujala nejevoljo. Avstrijska cerkvena hierarhija je bila proti revolucionarnim spremembam (Slomšek: „Republika straši na vseh voglih“). Slomšek je prepovedal svojim duhovnikom vsakršno politično udejstvovanje. Celovski škof Lidmanskij je Majarja rotil, naj nikoli več ne napiše kaj v slovanskem smislu. Majar mu je hladno odgovoril, da to zanj ni mogoče, nakar ga je škof premestil na odročne Višarje, kamor se je moral podati takoj (27. 4. 1848), ne da bi počakal svojega naslednika. Povod za premestitev so bile pritožbe nemške duhovščine in celovških meščanov. Premestitev Majarja iz Celovca pomeni za samostojno politično aktivnost hud udarec.

Ko je Majar bil na poti na Višarje, so se ravno vršile poslaniške volitve v Frankfurtu. V Beljaku so se zbrali tudi volilni možje z Zilje, po večini slovenski kmetje. Apih poroča, da se je Majar pojavil na volišču z letaki in prepričeval kmete, naj ne volijo. Prepričal jih je z argumentom, da bodo morali plačevati dvema cesarjema, če bo frankfurtska stvar uspela. Volilni možje z Zilje so to verjeli in se niso udeležili volitev. Majar pa je moral brž zapustiti Beljak, ker ga je že iskala policija.

Jeseni 1848 se je Majar potegoval za mesto lektorja na stolici za slovensščino, ki naj bi jo v Celovcu ustanovili. Bil je pripravljen, da bi predaval brezplačno. Škofijski urad, ki ga je za nasvet poprosilo posvetno ministrstvo, pa je predlagal, naj se Majarjeva prošnja odvrne, ker so morali Majarja „zaradi preživahne vnetosti za slovenstvo“²⁰ že enkrat premestiti iz Celovca. Majar je do 1. 1850 ostal v Zabnicah, nato pa je bil v teku poldruga leta kar petkrat premiščen (Mitschig, Werisach, Klantschach/Klanče, Döbrbach). Avgusta 1851 je bil premeščen v Gorje, kjer je ostal do leta 1870.

Ko so slovenski liberalci junija 1848 začeli izdajati list „Slovenijo“, je Majar brž postal njegov najvidnejši sodelavec s Koroške. V svojih člankih je pisal predvsem o nacionalnem programu. Prvotni ilirski koncepti so se spremenili v avstro-slavistične, po zlomu revolucije pa v utopične panslavistične. Na ta razvoj v Majarjevem nacionalnem programu je posebej opozorila I. V. Čurkina.²¹

Medtem ko je ob izbruhu revolucije zaradi vsesplošnega navdušenja nad doseženimi svoboščinami nacionalno vprašanje v monarhiji ostalo v ozadju, se je pa kmalu zaostрил odnos med posameznimi narodi, ker se nemška in madžarska buržoazija nista hoteli odpovedati podedovani nadvladi nad drugimi narodi monarhije. Nacionalistični odnos nemških

s Hrvati (odprava carinske meje) zanje ekonomsko koristna, kajti sol je na Hrvatskem „dober kup“, kmetje lahko pridelujejo tobak itd. Za kmete pa bi seveda bila bolj privlačna zahteva po brezplačni zemljiški odvezi.

V omenjenem članku pa se je Majar razpisal tudi o odnosih med avstrijskimi Slovani. Vsa slovanska „plemena“ naj bi tvorila en sam slovanski narod, ki naj bi v Pragi po vzoru slovanskega kongresa imel svoj slovanski zbor (slavischer National-Landtag). Politično poenotenje slovanskih narodov je po Majarju predpogoj za uspešno politiko nasproti centralni vladi. Majar se kajpada zaveda, da je slovanskih narodov (imenuje jih plemena) v monarhiji več; našteva jih osem. Veljalo naj bi pravilo, da mora sodelovanje med njimi potekati po popolnoma enakopravnih načelih. Posebej to zahteva za Poljake in Rusine/Ukrajince. Ze tu, dolgo pred oktobrsko revolucijo, je skorajda jasno, da bodo avstrijski Slovani prevzeli vlogo rešilca dinastije in monarhije. Majar tudi ne izključuje čisto slovanske Avstrije, čeprav nikjer ne pove, kako si zamišlja obstoj teritorialno v dva dela ločene države. Če se namreč Nemci priključijo k veliki Nemčiji, Madžari pa osamosvojijo, kar lahko mirno naredijo, potem se bodo Slovani še naprej oklepali dinastije. Cesarju „se ostanejo lepa slavenska kraljestva, namreč: Slovenija (Königreich Illyrien), Hrvatska, Slavonija, Dalmacija in Vojvodina Serbska; Češka, Gallicia, Vladimiria in Morava s ugarsko-slovanskim.“²⁴ Oktobrska revolucija je bila po mnenju slovanskih liberalcev predvsem gibanje za Frankfurt. Zato so si oddahnili, ko je revolucija bila zatrta. Zdaj, ko je bil zagotovljen nadaljnji obstoj Avstrije, je Majar prešel na čisto avstroslovistične pozicije. V članku „Dežele našega casarstva“²⁵ predlaga preureditev Avstrije po federalističnih načelih. Razlikuje pet narodov in pet političnih enot: Slovani, Nemci, Romuni, Madžari in Italijani. Centralna vlada naj bi odločala samo v zadevah zunanje politike, vojske, trgovine in financ. Slovanski narodi naj bi imeli v Pragi po vzoru slovanskega kongresa slovanski deželni zbor (slavischer National-Landtag). Ne govo več o tesnejši zvezi Slovencev s Hrvati in Srbi. Ta avstroslovistični program je Majar prevzel (po mnenju Čurkine) od poljskega revolucionarja Libelta, le da v razliko od njega ne predvideva republike, temveč ustavno monarhijo. Slovence poziva, naj podprejo Schwarzenbergovo vladno, to se pravi, da slepo verjame v deklaracije o enakopravnosti slovan-

18 Apih Josip, Slovenci in 1848. leto (Ljubljana 1888), str. 59.
19 Fr. Zwitter, Politični prerod, str. 130.
20 Akt Mathia Mayer (Matija Majar), Arhiv škofijskega ordinariata v Celovcu.
21 I. V. Čurkina, Matija Majar-Ziljski, SAZU, Diss. VIII/2 (Lj. 1974).
22 Slovenija 2, 4, 5 (7, 14, 18, 6. 1848).
23 Slovenija 13—16 (15, 18, 22, 25. 7. 1848).
24 Slovenija 13 (15. 7. 1848).
25 Slovenija 51 (26. 12. 1848).
26 Čurkina, M. Majar-Ziljski, str. 103.

Opozorila na dolgove Avstrije

Prejšnji teden je deželni glavar Wagner v radiu trdil, da se je položaj na Koroškem po letu 1972 pomiril, da je prišlo do stremenja na vseh straneh in da se kažejo pozitivni aspekti pripravljenosti za spravljive pogovore. To je trdil le teden dni po mogočni protestni demonstraciji v Celovcu — kakor da je ne bi bilo, kljub večitisočglavi udeležbi, kljub njenemu glasnemu protestu proti nedemokratskemu diktatu štetja in zavlačevanju izpolnitve manjšinskih pravic v smislu člena 7.

Kako „stvarna“ in „resnična“ je bila Wagnerjeva ocena današnjega položaja na Koroškem, so že nekaj dni zatem pokazale obsežne „napisne akcije“, ki so bile izvedene v številnih krajih Južne Koroške, zlasti pa v občinah velikovškega in celovškega okraja. Na občinskih in poštinih uradih, na šolskih poslopih, na žandarmerijskih postajah in drugih javnih objektih ter na krajevnih tablah in kačipolih so se pojavila gesla, ki po eni strani izražajo protest proti sleherni obliki ugotavljanja ali preštevavanja manjšine, po drugi strani pa manifestirajo zahtevo po brezpogojnem in popolnem priznanju manjšinskih pravic.

Ne glede na to, kako eden ali drugi razume in ocenjuje take akcije — eno so gotovo: resno svarilo, da ne gre lagati javnosti o miru in spravi, dokler se mora manjšina boriti za svoj obstoj; hkrati pa odločno opozorilo na dolgove Avstrije, ki že dvajset let zanemarljivo izpolnitev svojih pogodbenih obveznosti!

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 24. 4.: 9.30 Šolska oddaja — 15.50 Študij na univerzi — 16.10 Veliki raziskovalci — 17.00 Obzornik — 17.25 Športni prenos — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 Žetnik — 20.40 Metulji so svobodni — 22.25 Dnevnik — 22.45 625.

NEDELJA, 25. 4.: 8.40 Poročila — 8.45 Za nedeljsko dobro jutro — 9.10 625 — 9.55 Vzpon človeka — 10.45 Otroška matineja — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.25 Svetovno prvenstvo v hokeju — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Salaš v malem svetu — 21.05 Košarka Jugoslavija: SZ — 22.35 Športni pregled — 23.00 Devnik.

PONEDELJEK, 26. 4.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Zgodbe o poluhcu — 17.25 Zasebna življenja — 17.50 Obzornik — 18.05 Plavalnje — 18.30 Mozaik — 18.35 Podelitev priznanj OF — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dva bre-

gova — 21.40 Mozaik kratkega filma — Dnevnik.

TOREK, 27. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 To je godba — 9.35 Dan najboljših — 9.55 Ne joči Peter — 11.25 Naši zbori — 16.55 Kurirčkov festival — 17.20 Papirnati mesec — 17.45 Rdeči mlin — 18.25 Obzornik — 18.35 Nikomur ne hlapčuj, kdor znaš svoboden biti — 19.30 Dnevnik — 20.00 Čudoviti prah — 21.25 Portret Dubravke Tomšič-Srebotnjakove — 21.10 Dnevnik.

IŠČEMO SOBARICO

za poletno sezono od 1. maja do 15. septembra 1976. Plača po dogovoru.

Penzion Hartman
Klopijsko jezero
tel. 0 42 39 - 279

SREDA, 28. 4.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Deklica delfina in lisica zvitočepka — 17.25 Pionirji fotografije — 17.55 Obzornik — 18.10 Na sedmi stezi — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — 22.10 Dnevnik.

ČETRTEK, 29. 4.: 8.10 Šolska oddaja — 17.20 Cvetlične pravljice — 17.35 Neven — 18.05 Obzornik — 18.25 Zavesa tišine — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mladi Garibaldi — 20.55 Kom in kako na odhiti — 21.05 Četrtekovi razgledi — 21.35 Iz koncertnih dvoran — 22.30 Dnevnik.

PETEK, 30. 4.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Križem krašem — 17.20 Otroška oddaja — 17.55 Obzornik — 18.10 Naši zbori — 18.45 Okus in vonj — 19.05 Kako uporabljamo slovar slovenskega književnega jezika — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranje-politični komentar — 20.00 Pozdrav prazniku — 20.45 Povest o dobrih ljudeh — 22.25 Dnevnik — 22.45 625.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 24. 4.: 15.35 Dva srečna človeka — 17.00 Risati, slikati, oblikovati — 17.30 Black Beauty — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 stranski skok v raj — 21.40 Šport — 22.00 Policisti, kako dolgo bi še radi živeli? — 23.25 Poročila.

NEDELJA, 25. 4.: 9.00 Mednarodno smučarsko skakanje — 13.00 Hokej: tretji — četrti — 15.15 športne prireditve — 16.15 Sherlock junior — 17.00 Neumna Avgušlina — 17.20 Odrigan zvon — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Pojte z nami — Južna Tirolska — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.45 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 26. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Govoriti in govoriti pustiti — 10.00 Kaj je knjiga? — 10.30 Balduin strah

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Naše vprašanje odmeva v nemškem tisku

Klub mladje je sestavil dve zbirki člankov iz raznih časopisov, ki se bavijo s položajem koroških Slovencev. Vsebina obeh zbirk je naslednja:

Zbirka A

C. Gatterer: Österreich und seine Minderheiten (A&W) — C. Gatterer: Alles nach Drehbuch (ORF-Wochenkommentar) — W. Kippes: Die saubere Lösung (quo vadis) — Th. Veiter: Geheim ist nicht geheim (Furche) — Stritzl & Moritsch: Volkszählung besonderer Art? (Präsent) — K. Traar: 1976 — Minderheitenfeststellung in Österreich (Wiener Tagebuch) — J. Klaus: Liebe slowenischen Landsleute! (Zeitschrift für Politik) — K. Smolle: Fördern, nicht zählen (Zeitschrift für Politik).

Zbirka B

Vorschläge der Kärntner Slowenen zur Regelung der Minderheitenfrage (1960) — Verbriefte Rechte (Beiträge zur politischen Bildung und Gegenwartsgeschichte) — Dissier Kärnten (Neues Forum) — Je nationaler — desto besser (rot-press) — J. Klaus: Weder Germanisierung — noch Irredenta (Furche) — Th. Veiter: Die Herren in Zivil (Furche) — Th. Veiter: Es gibt keinen Pečovnik — nur den Steinhügel (Furche) — Th. Veiter: Sprachzählung, kein Volksgruppenschutz (Furche).

Zbirka A obsega 19 strani in stane 15 šilingov, zbirka B pa ima 50 strani ter znaša cena 40 šilingov; pri naročilu obeh zbirk se skupna cena zniža na 50 šilingov. Naročila je treba poslati na naslov: Uredništvo Mladje, 9010 Klagenfurt/Celovec, poštni predal 307.

St. Tropeza — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zivalski raji — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Ceste San Franciska — 21.40 Poročila.

TOREK, 27. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kemija — 10.00 Nova matematika — 10.30 Ljubezen in bolečina ter vsa prekleta zadeva — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lepa Marijana — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Gost pri družini... — 20.15 Saj sem jaz — 21.05 Horizonti — 21.50 Kmetije.

SREDA, 28. 4.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Srečanje z Egipcom — 10.30 Ukradeni poljubi — 17.00 Češnja — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Papermoon — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vaš nastop, prosim! — 20.45 Mejniki svetovne zgodovine — 21.35 Poročila in šport — 21.45 Nogomet: Avstrija — švedska — 23.15 športna slovesnost novinarjev.

ČETRTEK, 29. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Marketing — 10.00 Kaj bi lahko postal? — 10.30 Zeleni lokostrelec — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Follyfootova farma — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Morala — 21.50 Poročila.

PETEK, 30. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Na obisku pri Joh. Nep. Davidu — 10.00 Gotika v Avstriji — 10.30 Družbena komedija — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kuharski umetnik med seboj — 18.25 Mi — 18.45 Oddaja delavske zbornice — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Voss, tat milijonov — 20.55 Štefanov trg — slovo neke iluzije — 21.40 Nebeške koreline — 23.45 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 24. 4.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 25. 4.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 26. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Zborovska glasba.

TOREK, 27. 4.: 9.30 Popevke — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, pošlajte!

SREDA, 28. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Pisani svet.

ČETRTEK, 29. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Slovenski samospeli — dr.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu prireja ob priliki 100-letnice rojstva Ivana Cankarja dramski recital

Domovina, pozdravljena!

Odlomke iz pisateljevih del recitirajo člani Zdrženja dramskih umetnikov Maribor

V SOBOTO 1. MAJA 1976 ob 20.00 uri v farni dvorani v šmihelu pri Pilberku, prireditelj: KPD v šmihelu

V NEDELJO, 2. MAJA 1976 ob 10.30 uri v farni dvorani v Selah, prireditelj: KPD „Planina“ v Selah; ob 14.30 uri pri Pušniku v Ločah, prireditelj: SKD „Jepa Baška Jezero“ v Ločah; ob 20.00 uri v narodnem domu v Dobri vasi, prireditelj: SPD „Srca“ v Dobri vasi

V PONEDELJEK, 3. MAJA 1976 ob 16.00 uri v gospodinjstvi šoli v št. Rupertu pri Velikovcu, prireditelj: Prosvetno društvo Velikovec

Prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI vestnik ŠPORTNI vestnik

FUNKCIONARJI SLOVENSKE ŠPORTNIH DRUŠTEV NA SEMINARJU V STRUNJANU

Konec preteklega tedna so se v Strunjanu pri Portorožu zbrali športni delavci in funkcionarji slovenskih športnih društev na Koroškem, da se seznanijo z aktualno športno tematiko. Trodnevni seminar je na pobudo Slovenske fizikulture zveze v Celovcu in Združenja slovenskih športnih društev v Italiji sklical Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije. Seminarja se športni delavci iz Tržaškega in Goriškega niso udeležili, tako da je bil povsem koroškega značaja. Na razgovor udeleženci seminarja pa sta prišla zastopnika ZSSD v Italiji predsednik Vojko Kocman in odbornik Walter Mokor, ki sta izkoristila kratek čas za izmenjavo mnenj in za navezavo novih tesnejših stikov. Razgovora sta se iz strani Slovenske fizikulture zveze udeležila predsednik Danilo Prušnik in tajnik Anton Malle, ZTKOS pa je zastopal vodja seminarja generalni sekretar Zoran Naprudnik. Prva večja športna prireditve — tako po razgovoru — na kateri bi sodelovali obe ostrišni športni zvezi zamejskih Slovencev bo „Nogometni turnir prijateljstva“, ki bo predvidoma 5. in 6. junija v Izoli. Nastopale bodo izbrani reprezentanci Slovencev na Koroškem in Slovencev v Italiji ter dve ekipi slovenske Obale oziroma Krasa. Turnir naj bi postal tradicionalen in bi ga izmenoma priredili vsako leto v eni od treh dežel. V mesecu maju pa bo na Koroškem gostoval športni krožek KRAS iz Zgonika, ki bo nastopil v Selah z nogometno in namiznoteniško ekipo. Kot je znano, izhaja italijanska državna prvakinja Miličeva prav iz omenjenega društva in bo v maju tekmovala v Selah.

Seminar, ki je bil prvi take vrste za telesnokulturne delavce na Koroškem, je svoj namen popolnoma dosegel. Referati, gradivo in ogled tekmovalcev so bili izredno zanimivi in koristni in v marsičem tečajnikom novi.

Generalni sekretar Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije Zoran Naprudnik je športne funkcionarje seznanil o organiziranju tekmovalcev v atletiki in o namenu in nalogah šolskih športnih društev v Sloveniji. O organizaciji tekmovalcev za alpske in nordijske discipline je predaval jugoslovanski FIS delegat Svetozar Guček, ki je uvodoma orisal zgodovino bloškega smučanja, nato pa z izbranimi mediji predaval o poglavitnih točkah pri organizaciji tekmovalcev samih. Tematiko o šahu je obravnaval predsednik Obalne šahovske zveze Ivan Zabukovec. Predsednik odbora za namizni tenis obalnih občin Robert Stropnik pa je razjasnil organizacijo tekmovalcev v namiznem tenisu; po teoretičnem delu pa so športni delavci Koroške obiskali prvenstveno tekmo v namiznem tenisu slovenske lige med domačim NTK Semedelo in Tiskom iz Maribora in se prepričali o brezhibni organizaciji tekme. O delovanju športnih društev na Koroškem z narodnostnega stališča in o društvem pravilniku je govoril predsednik ŠD Zahomec dr. Janko Wiegeler.

Športni delavci iz Koroške — seminarja so se udeležili zastopniki športnih sekcij SPD „Zarja“ v Železni Kapli, SPD „Obir“ na Obirskem, SPD „Edinost“ v Pliberku, Športnega društva Zahomec, Slovenskega atletskega kluba in vodja šahovske sekcije dijaškega doma SŠD v Celovcu in so bili vse dni v spremstvu generalnega sekretarja ZTKOS Zorana Naprudnika, ki je skrbel za vodstvo seminarja in dobro počutje tečajnikov — so bili v petek zvečer gostje Obalne telesnokulturne zveze.

Delavci slovenskih športnih društev so bili na seminarju vsekakor seznanjeni s stvarmi, ki jim bodo pri svojem delovanju v društvih velika pomoč. Splošen odmev je bil, da se podobni seminarji pripravijo tudi v bodoče, po možnosti skupno s športnimi funkcionarji Tržaškega in Goriškega.

ŠTAFETA ZMAGE PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE

Odbor za pohod „Po poteh partizanske Ljubljane“ pripravlja v počastitev obletnice osvoboditve mesta Ljubljane v nedeljo 9. maja številne športne prireditve. Kot že vsa leta bo na sporedu tudi letos „Štafeta zmage“ za moške in ženske ekipe. Štafeta bo izpeljana po ulicah Ljubljane, dolžina proge za moške ekipe bo 3×1000 m, za ženske pa 3×600 m. Moške in ženske ekipe bodo tekmovala ločeno po skupinah, in sicer osnovne šole, srednje šole, telesnovzgojne organizacije in ostale organizacije s tekmovalci rojenimi v letih 1955 do 1962 za moške in 1958 do 1963 za ženske.

Športna društva, ki bi želela s svojo ekipo tekmovali v Ljubljani, naj takoj sporočijo na sedež Slovenske fizikulture zveze v Celovcu, Gasometergasse 10/I (tel. 0 42 22 - 32 5 50), imena tekmovalcev in leto rojstva. Vsaka ekipa bo ob prihodu v Ljubljano prejela od pripravljalne odbora 500 ND za kritje voznih stroškov. Po prijavah bodo posamezne ekipe pravočasno obveščene o uri in kraju pričetka prireditve.

REZULTATI NOGOMETNEGA PRVENSTVA 2. E RAZREDA

Šmarjeta v Rožu — SAK 1:4 (1:1) — Oraže, Fera, Waldhauser, P. in Waldhauser F.; Teholca — Sele 1:0; Gospa sveta — Poreče 1:1; Kriva Vrba — Št. Janž 1:2. Vodi Slovenski atletski klub (25) pred Porečami (24), Trdnjo vasjo (24), Škofjim dvorom (23), Gospo sveto (18) in Selami (16).

Mladinci SAK so odigrali v praznikih dve prvenstveni tekmi: SAK — Kotmara vas 5:2, Wölfnitz — SAK 1:2.

V soboto, dne 24. aprila igra SAK proti moštvu HSV iz Celovca ob 15.30 uri na Koschatovem igrišču v Celovcu. Mladinsko moštvo pa bo igralo v nedeljo ob 17. uri z moštvom iz Bilčova na domačem igrišču.